

vh. Mus. Bibl. / Sp

12.
Σὺν Θεῷ

De

ÆTERNO PRÆDE-
STINATIONIS DECRETO,

An absolutum sit, nec ne;

DISVISITIO THEOLOGICA,
CONTRA CALVINIANOS

dilucidè tractata,

Et

IN ILLUSTRISALANA

Partim pro supremo in Theologia Gradu

Partim pro Loco in Facultate Theologica

obtinenodo

publicæ Disputationi exposita

à

JOHANNE MUSÆO,

SS. Theol. D. & P.P.

ANNO MDCXLVI.

Ex multorum voto denuò in lucem emissâ.

JENÆ,

Typis PAULI EHRRICHII.

Anno 1703.

Zw. 6. 3.

ET ERNO PRÆDE
STINATIONIS DECRETO

CONTRA CALVINIANOS

IN ILLUSTRATA

Partim pro scriptis in Theologia Gradus
Partim pro Loco in Publicanis Theologia

publicis Disputationibus

IOHANNIS MURRO

ss. Theol. D. & P.

ANNO MDCXIV

in Universitate Lipsiensi

Typis Joh. Erbesm. Lipsiensi
Anno 1714

Vo sublimior est articulus de prædestinatione filiorum Dei ad vitam æternam, eò pluribus & gravioribus subjacet controversiis: inter quas non est infima hæc: *Utrum decretum prædestinationis absolutum sit, nec ne?* Quæ ut imprimis superiori seculo inter Calvinum ejusque sequaces, & Augustanæ Confessioni addictos Theologos magno fervore agitata est, ita etiamnum in Scholis uberem disputandi materiam suppeditat. Non autem animus nobis est Calvini, Zwinglii, Bezae aliorumque circa illam durissima effata examinare, cum quid absurdi ea secum trahant, antehac à pluribus satis sit ostensum: sed potius quid recentiores sentiant Scriptores explicare, & fundamenta, tum quibus suam opinionem stabilitum; tum quibus nostram, eamque veram sententiam impugnatam eunt, expendere allubescit. Esto itaque

CAPUT I.

Status Quæstionis.

Prædestinatio ambigue dicta. An ejus species sit reprobatio. An & quomodo ab electione differat. Bucanus refutatus. Quæstio de decreto prædestinationis, An absolutum sit, nec ne; exposita.

§. I. Prædestinationis vox ambigua est, nec uno semper modo ab Autoribus usurpatur.

§. II. Plerique Calvinianorum, nonnullos veteres scriptores secuti, pronisive eam tum in bonam, tum in malam partem utuntur, & duas prædestinationis species constituunt: electionem scilicet & reprobationem: quarum illam prædestinationem ad vitam; hanc prædestinationem ad mortem appellitant: quamvis in posterioris explicatione non omnino inter se convenient.

§. III. Beza enim in Vol. I. oper. p. 417. statuit: Deum prædestinasse reprobos non tantum ad damnationem, sed etiam ad causas damnationis. Et Piscator in Not. ad Tr. Vorstii de Deo: Deus, ait, destinavit omnes homines ad peccata: idque propterea, ut alios ex misericordia servaret, alios ex Justitia puniret & perderet. Vide ejus Resp. Apol. ad Parasc. & Amic. Dupl. Vorstii c. III. Evunc. IX. idem sentire videtur Zanchius L. V. de Nat. Dei c. II. p. 620. ubi reprobationem, quam paulò antè prædestinationem ad mortem vocaberat, consequi, dicit, denegationem gratiæ; hanc peccata; peccata pœnas peccatorum, additque: Ad que omnia PRÆ-ORDINAVIT Deus reprobos ab omni æternitate.

§. IV. Quæ explicatio Deum directè peccati causam facit. Si enim, cum à Deo fieret homo, sic erat in presenti opere Dei bonus, in prædestinatione ejus esset malus, procul dubio Deo opere malus futurus erat, à quo ad peccandum prædestinatus fiebat. Ubi statim illa consequetur absurditas, ut dicatur, quod Deus (de quo Propheta dicit: qui fecit, que futura sunt) in se habuerit (quod absit) iniquitatis originem, si hominem, à se factum, ipse prædestinaverat peccatorem. Prædestinatio enim ejus præparatio est operum ejus, inquit Fulgentius de prædest. ad Monim. lib. I. ubi etiam ex Augustino fusè disputat: Deum præscire tantum, non autem prædestinare mala. Confer Auctorem libri de prædest. Dei c. II. & Hypognost. lib. VII. Propp. in Resp. ad cap. Gallorum cap. XIV. & seq.

§. V. Nonnulli verò statuunt, Deum prædestinasse quidem reprobos ad damnationem non autem ad peccatum, tanquam ad damnationis causam. Nemo est ad peccandum à Deo prædestinatus, scribunt Embdani in judicio de Artic. I. Remonstrantium. Atque sic prædestinationis vox, de reprobis usurpata, importat ordinationem ad pœnam, nempe ad damnationem, non autem ad causam pœnæ, h. e. ad peccatum, utpote in quod homo suapte culpa, Deo illud non prædestinante, sed saltem permittente, prolapsus est.

§. VI.

§. VI. Quo sensu etiam Augustinus *prædestinandi* verbo utitur, cum in Enchirid. ad Laur. cap. 100. Deum, dicit, tanquam summè bonum & malis bene uti ad eorum damnationem, quos justè prædestinavit ad penam, & ad eorum salutem, quos benignè prædestinavit ad gratiam; & cum Lib. XV. de Civ. Dei c. I. genus humanum in duas dispefcit societates, quarum sit una, quæ prædestinata est in æternum regnare cum Deo; altera æternum supplicium subire cum diabolo.

§. VII. Quod pulchrè explicat laudatus Fulgentius d. I. Porro, inquit, in iniquis puniturus est, quod ut essent mali, non dedit, nec eos ad iniquitatem aliquam prædestinavit; quia ut inique vellent, hoc eis daturus ipse non fuit. Et quia male voluntatis perseverans iniquitas multa remanere non debuit, tales ad interitum prædestinavit: quia talibus justæ punitionis supplicium preparavit &c. Et paulò post: Ecce ad quod Dominus iniquos & impios prædestinavit, i. e. ad supplicium justum, non ad aliquod opus injustum: ad penam, non ad culpam: ad punitionem, non ad transgressionem: ad interitum, quem ira justè iudicis peccantibus reddidit, non ad interitum, quæ in se iram Dei peccantium iniquitas provocavit. Hæc ille: cum quo confer. Prosp. d. I. c. XV.

§. VIII. Nos insistentes vestigijs Scripturæ, quæ verbum *prædestinare*, nusquam de hominibus in malam partem adhibet. Prædestinationem hæc strictius accipimus, nempe pro prædestinatione ad vitam tantum, quæ aliàs etiam dicitur *electio ad vitam æternam*.

§. IX. Scholasticis quidem, & alijs quibusdam Doctõribus frequens est distinctio inter *electionem ad gratiam*, quæ circa mediâ salutis; & inter *electionem ad gloriam*, quæ circa ipsam salutem seu vitam æternam versetur. Utramque dicunt esse voluntatem efficacem: sed illam, quæ dona gratis; hanc, quæ salutem seu vitam æternam Deus uni præ altero, seu uni potius, quàm alteri conferre ab æterno vo-

luerit. Quin & prædestinationem propriè putant ad dona gratiæ terminari, sicut etiam ab Augustino dicitur esse *preparatio gratiæ*; item *præscientia* & *preparatio beneficiorum Dei*, quibus certissimè liberantur, quicumq; liberantur. Vide ejus lib. de præd. Sanct. c. X. & de Bono Persev. c. XIV. quomodo prædestinatio secundum rem coincideret cum electione *ad gratiam*; non autem cum electione *ad gloriam*.

§. X. Verùm quicquid sit de distinctione hac inter duplicem electionem, ut & de illo, quòd prædestinatio sit *preparatio gratiæ*. In præsentia agimus præcisè de electione, quam dicunt, *ad gloriam*, & prædestinationis vocabulo similiter utimur juxta consuetudinem, in Ecclesiis nostris receptam, prout scilicet significat præordinationem ad vitam æternam, & *quoad rem idem* est, quod electio *ad gloriam*, seu electio *ad vitam æternam*.

§. XI. Dico: *quoad rem*. Nam ob diversa annotata, quæ diversus significandi modus innuit, aliqua rationis distinctio inter ea facilè admitti potest: quandoquidem præter destinationem salvandorum ad vitam æternam, quam utraque vox eo, quo hîc accipitur, significatu importat, *prædestinatio* vi particulæ *pre* prioritatem quandam ordinationis illius; *electio* autem ob præpositionem *e* vel *ex* respectum connotat ad homines, & quidem hoc loco ad homines peccato corruptos, è quorum cœtu, qui salvantur, electi & segregati sunt. *Quoad rem* tamen, non obstante istorum connotatorum diversitate, utraq; appellatione unum idemque illud decretum nobis denotatur, quo Deus aliquos è perditio genere humano, & quidem eos, qui in Christum perseveranter credituri essent, ab æterno ad salutem ordinavit, seu salvare secum constituit.

§. XII. Bucanus in instit. Theol. p. 387. electionem dicit dupliciter accipi, & *propriè* quidem referri *ad hominis jam conditi & lapsu corrupti conditionem*, ut per eam significetur

tur

tur *separatio, quæ re ipsa fit in tempore per vocationem efficacem certorum hominum è perdito genere humano, adeoque è tenebris ad lucem: sed metonymice usurpari eam pro eligendi proposito, est quod Deus in semetipso decrevit.*

§. XIII. Juxta Bucanum igitur *electionem*, propriè summam, & *prædestinationem* id intercedit discriminis, quòd hæc sit actio Dei *interna & æterna*; illa verò *externa & quæ, rebus existentibus, in tempore fiat.*

§. XIV. Cui opinioni, ritè perpensa, vix est, ut calculum nostrum adjiciamus. Nam ad electionem propriè non requiritur, ut rerum, actu existentium, una ab altera per actionem aliquam externam segregetur, sed sufficit, si interno voluntatis actu; seu intentione quis unum alteri præferat, etiamsi res, inter quas sit electio, nondum sint in rerum natura: v. g. cum II. Sam. XXIV. v. 12. tria Davidi mala proponerentur, ut ex iis, quod vellet, sibi in pœnam eligeret, electio aliter fieri non poterat, quam intentione, quæ tanquam actu voluntatis interno unum alteri præfereretur. Neque enim illa mala vel actu tunc præsentia, vel ita comparata erant, ut actione aliqua externa unum ab altero segregari potuerit.

§. XV. Quod si verò electio, propriè dicta, etiam rei non existentis esse potest, facilè patet, nec *ut in tempore fiat*, ad illam necessarium esse. Id quod videtur adhuc clarius hunc in modum ostendi posse: *electio ad aliquem finem*, ex usu loquendi, nihil formaliter & tanquam simpliciter necessarium importat, præter *destinationem ad finem*; & *respectum ad eam*, è quibus fit electio. Neque enim ratio nostra, cum audimus quempiam electum esse ad aliquid, quicquam præter duo hæc primò & per se concipit, utrumque autem hoc requisitum reperitur in electione ad vitam æternam, etiam si eam æterno factam esse dicamus. Prius quidem: quia destinatio salvandorum ad vitam æternam, etiam juxta Bucanum

canum & alios Calvinianos, ab aeterno facta est. Posterius autem: quia non omnes homines, sed aliqui saltem ex perdito genere humano ad vitam aeternam destinati sunt. Destinatio autem aliquorum e perdito genere humano expressè includit respectum ad perditum genus humanum, ex quo ad vitam aeternam aliqui ab aeterno destinati sunt. Nec quicquam inter se differunt, aliquorum e perdito genere humano ad vitam aeternam destinatio, ab aeterno facta, & eorundem ad vitam aeternam aeterna electio.

§. XVI. Hæc circa voces, *prædestinatio* & *electio*, monuisse nunc sufficiant. Caterum cum de decreto prædestinationis, *an absolutum sit; nec ne;* quæstio instituitur, nosse in super oportet, quo sensu ab iis, qui in affirmativam partem abeunt, illud *absolutum* dicitur.

§. XVII. Dicitur autem ita ad excludendum respectum, quem Deus, cum e lapsis hominibus aliquos, & quidem hos potius, quam illos, ad vitam aeternam prædestinaret, ad aliquid *extra se*, tanquam *ad causam impulsivam*, ab aeterno habuerit.

§. XVIII. Notanter loquor de causa *impulsiva*. Nam quod Deus decreti prædestinationis *efficiens*, salus hominum, item manifestatio bonitatis & misericordiæ divinæ *finalis causa* sit, nunc extra dubitationis aleam positum est: controvertitur autem de *impulsiva*, quam Calviniani dicunt in se solo Deum habuisse, nempe *suam eudæmon seu benevolum voluntatis sue affectum*, & proinde *absoluti decreti* appellatione tale intelligunt decretum, quo Deus, *nulla causa extra se, sed solo suo benevolo affectu motus, seu tantum quod sibi ita placeret, aliquos homines, & quidem hos potius, quam illos salvare ab aeterno secum constituerit.*

§. XIX. Causæ autem *extra Deum*, quas nomine *absoluti decreti* nunc volunt exclusas, præcipue sunt *fides in Christum, seu meritum Christi fide apprehendendum, & bona opera:*

opera: quorum illud à nobis, hæc onà cum illo à quibusdam Scholasticis & Pontificiis pro prædeterminationis impulsiva causa habentur.

§. XX. Sensus igitur propositæ quæstionis redit huc: Utrum Deus causâ aliquâ extra se, an verò solo benevolò effectu voluntatis suæ motus fuerit, ut ex lapsis hominibus aliquos, & quidem hos potiùs, quam illos ad vitam æternam prædestinaret?

§. XXI. Quæ quæstio, ut patet, virtute duas complectitur: quarum una quærit de causâ prædeterminationis *absolute*, quâ scilicet Deus ab æternò fuerit motus, ut aliquos homines ad vitam æternam prædestinaret. Altera quærit de eadem, sed *comparativè*, h. e. de causa, quâ motus fuerit Deus, ut hos *potius*, qui prædestinati sunt, quàm *reliquos* ad vitam æternam prædestinaret.

§. XXII. Ne verò in vocabulo Causa latens ambiguitas forsan alicui imponat, sciendum porrò est ex Cajetano in 1. Post. c. 11. Causam *propter quam* (quod & de aliis causis procedit) dici bifariam: *Quædam enim est verè & realiter causans*, (secundum aliquod genus *causalitatis*) id, cujus causa dicitur, & distinguitur realiter ab eo, cujus est causa, sicut rationalitas est causa visibilitatis. *Quædam autem est, quæ non tam est causa ejus, cujus Causa dicitur, quam ratio, quod illud inest, & non solum ratio, quod cognoscatur inesse: sicut omnimodà immutabilitas in Deo est causa sue æternitatis, & immortalitatis.* Illam vocat Causam in essendo formaliter hanc causam in essendo virtualiter, utpote quæ saltim est ratio essendi à priori, quæ (si illud, cujus causa dicitur, causaretur) sufficiens in suo ordine causa illius esset, ut ibid. Cajetanus loquitur.

§. XXIII. Jam prædeterminatio, cum in Deo non sit actus productus, nec secundum rem ab essentia divina differat, realem sui causam nullam agnoscit. Quando igitur de ejus

B

causa

causa impulsiva agimus, accipienda est vox causæ non prioris, sed posteriore modo, h. e. non pro causa, quæ verè & realiter influat, sed pro ratione à priori, quæ se per modum causæ impulsivæ habeat, & quærenti: *Quid Deum ab æternò moverit, ut ex lapsis hominibus aliquos, & quidem hos potius, quàm illos ad vitam æternam prædestinaret; non minus satisfaciatur, quam si vera & realis causa esset.*

CAPUT II.

Calvinianorum opinio.

Calvinianorum opinio ex Wendelino ostenditur. Ordo decretorum divinorum. Wendelini & Autoris Scabimenti Irenici fundamenta adducta.

§. XXIV. Quæ de quæstione, quæ Calvinianorum sit opinio, jam ante in §. XVII. & seqq. subinnuimus: nimirum Deum, statuunt, nulla alia re ad vitam æternam aliquibus discernendam permotum fuisse, nisi benevolentiæ suæ affectu, seu beneplacito suo: Verba sunt Wendelini in Christ. Theol. Lib. I. c. 3. p. 120. quibus quidem concedit, benevolentiæ affectum voluntatis divinæ, seu beneplacitum Dei esse causam impulsivam decreti prædestinationis; negat autem, præter hanc, ullam aliam dari, & propterea illud *absolutum* vocat, non quòd planè nullam, sed quòd nullam extra Deum, vel à beneplacito Dei diversam, sui causam impulsivam agnosceere existimet. *Absolutum est*, ait d. l. p. 126. *respectu cause impellentis, in homine existentis, vel à beneplacito Dei diversa.* Hujusmodi enim causa nulla fuit. In specie autem, contra nos, intuitum meriti Christi & fidei; contra Pontificios verò intuitum bonorum operum appellatione illà excludit. Hinc in Tr. de prædest. c. XVII. *Cur Deus*, inquit, *ex omnibus aliquos saltè ad vitam æternam elegerit, præter solam suam iudiciorum, causam nullam habuit: nec fide in Christum, vel Christi merito; nec operibus prædictis motus, nec vel illa vel*

bis

bis instrumentis usus. Et Franciscus Gomarus in Jud. de elect. & reprob. electionis hujus causa impulsiva est solum liberrimum & gratuitum Dei beneplacitum: ideoq; non Christi meritum; nec quicquam Extra Deum. Confer. Synod. Dordr. de Prædest. Can. VII. & IX. & judicia Theologorum tum exterorum tum provincialium de Præd. quæ Synodo Dordr. exhibita, ejusq; Actis adjecta sunt.

§. XXV. Hinc in æternæ, quæ per lapsum amissa erat, salutis reparandæ negotio divinorum decretorum talem constituunt ordinem: Deus, dicunt, I. ex hominibus lapsis, qui omnes erant filii iræ & æternæ damnationis rei, ab æterno nullâ alia de causa, quàm quòd sibi ita placeret, aliquos ad vitam æternam elegit, reliquos similiter ex mero beneplacito ad æternum exitium reprobavit. II. Ab æterno decrevit electos in tempore salvare, sed per Christum. III. Hinc decrevit etiam filium suum mittere, ut assumptâ humanâ naturâ, non quidem omnium, sed eorum duntaxat hominum, qui ab æterno electi sunt, Salvator esset. IV. Fidem quoque salvificam, quæ meritum Christi apprehendit, electis dare decrevit; cæteris autem, quos reprobavit, neque Christum Salvatorem misit, neq; fidem salvificam confert, aut conferre unquam voluit.

§. XXVI. Ex quibus apparet, quòd in hoc divinorum decretorum ordine primum, & cæterorum causam statuunt æternum prædestinationis decretum.

§. XXVII. Quod verò illud *absolutum* sit, h. e. præter Dei beneplacitum, nullam agnoscat sui causam, probat Wendelinus in Christ. Theol. d. I. duobus potissimum fundamentis:

I. *Quod Scriptura solum Dei beneplacitum electionis causam nominet.* Id quod putat manifestum esse ex Eph. I. v. 6. *Prædestinavit nos, quos adoptaret in filios per Christum in*

se, probenewolo affectu voluntatis sua. Rom. IX. v. 16. Electio non est ejus, qui velit, neque ejus, qui currat, sed misericordie Dei. 2. Timoth. I. v. 19. Qui servavit nos, & vocavit vocatione sancta, non ex operibus nostris, sed ex suo proposito & gratia. Rom. IX. v. 18. Cujus vult, miseretur, quem autem vult, indurat. Eadem hæc loca afferunt & urgent etiam alii Calviniani.

II. Quod in iis, quos Deus elegit, nihil fuerit, quod ad electionem & amorem permovere Deum potuerit; Elegit enim homines in peccatis mortuos, ad omne bonum opus ineptos, æternæ mortis reos. Causam igitur, seu rationem in se solo Deus habuit, nempe beneplacitum voluntatis sua.

§. XXIX. Posterius hoc fundamentum pluribus urget Anonymus quidam Autor in scripto suo Germanico, cui Titulus: *Stabilimentum Irenicum*. Cujus verba, cum Dn. D. Himmelio p.m. nostro olim præceptorî honoratissimo non sine inani, nescio cujus, victoria persuasione opponantur, non abs re huc afferimus, inferius ea ad veritatis amussim examinaturi. Ita autem inquit ille p. 72. Darumb nennen wir die Gnaden-Wahl einen freyen ledigen Schluß/ weil Gott keine Ursach in uns gefunden/ warumb er uns vor andern erwählen/ und mit dem Glauben an Christum begaben solte etc.

§. XXIX. Quod causam, cur præ cæteris nos eligeret, nullam Deus in nobis repererit, probat

I. *Ratione*: quia omnium hominûm una & eadem sit conditio, quandoquidem omnes defecerint, & æternam mortem promeruerint. Dargegen/ ait, wolte uns D. Himmel eine Ursache anzeigen/ warumb Gott der Herr aus den gefallenen und sündhaftigen Menschen (die doch allzugleich abgewichen waren und den Todt verdienet hatten/ Gen. VI. v. 5. c. IIX. v. 21. Rom. 3. v. 12. 33. Eph. 2. v. 1. 4. 5.) uns herfür gezogen/ erwöhlet/ und zu seinen Kindern angenommen habe?

II.

II. *Per remotionem* omnium, quæ, præter Dei beneplacitum, pro causa electionis à quopiam adduci possant. Hat denn G^ot / pergit ibidem, vorhergesehen: daß wir von uns und aus unsern Kräfften glauben würden: und ist hierdurch bewogen worden uns für andern zu erwählen? Nein / spricht D. Himmel, der Glaube ist eine Gabe G^ottes Disp. 9. Theol. 83. Disp. 10. Th. 29. item D. Hoë Triumph. p. 711. & 712. Der Glaube ist gar nicht ein Werk des freyen Willens: sondern eine purlautere Gabe Gottes. Item: G^ot giebet solchen Glauben aus Gnaden/wem er wil: siehe das 26. Exempel. Darumb hat ja G^ot der H^oer den Glauben in uns selbstn nicht funden: viel weniger ist er dadurch bewogen worden / uns zu erwählen.

Hat denn der liebe G^ot etliche gute Werke und qualitäten in den Menschen ersehen und gefunden; darumb er sie erwöhlet hat? Nein / spricht D. Himmel, Disp. 19. Th. 21. die Wahl ist geschehen sine operum intuitu. D. Egid. Hunnius in c. 11. ad Rom. Electio ad salutem merè est gratuita: neque propter opera nostra nos elegit.

Vielleicht ist der eufferliche Fleiß und Lust G^ottes Wort zu hören/die Ursach/verenthaltben etliche Menschen erwöhlet worden?

Nein / spricht D. Himmel Disp. 10. Th. 27. Disp. 2. Th. 31. alio lumine indiget intellectus ad cognoscenda mysteria Dei, quod est lumen gratiæ, seu fidei &c. D. Hoë Triumph. p. 715. Das aus eigenen Kräfften herrührende esserliche hören und Kirchen gehen/wenn G^ot seinen Segen nicht darzu giebt / hilfft gar nichts / und in allergeringsten nichts zur Bekehrung und Seligkeit. Das Concordien-Buch fol. 269. ob wohl der Mensch die eufferlichen Gliedmassen regieren und das Evangelium hören/ und etlicher Massen betrachten/ auch davon reden kan/

wie an den Pharisäern und Heuchlern zusehen ist: so hält ers doch für eine Thorheit/ und kan es nicht glauben.

So ist denn nichts und aber nichts in Menschen vorhanden/ umb welches willen sie von Gott erwehlet werden.

Nein/ spricht D. Himmelius, Es ist da nichts vorhanden. Non invenit Deus in homine, propter quod ipsam eligat, Disp. 10. Th. 27. Hæc ille; ex quibus ita concludit; Weil ihr denn keine Ursache an und in Menschen benennen könnet/ warumb sie für andern von GOTT dem HERREN sind erwehlet worden: so lehret ihr ja selbst hiermit einen freyen ledigen Rathschluß GOTTES. Ihr machet daraus/ was ihr wollet. Confer. Victor. Stabilim. p. 101. Atque hæc de Calvinianorum opinione, ejusq; fundamentis.

CAPUT III.

Vera Sententia.

Dei beneplacitum duplex. Est vel ipsa predestinatio, vel ejus saltem remota causa. Proxima causa est meritum Christi. Duplex Christi consideratio. Quæ ratione hoc, quâ item fides predestinationis causa dicatur Hunnius citatus. Ad causam meritoriam non requiritur existentia.

§. XXX. Vera, quam nos tuemur, sententia est, *Decretum predestinationis non esse absolutum.* Etsi enim Calvinianis concedimus, quod ejus impulsiva causa non sint *previsa opera nostra*, ut Pontificii volunt; non tamen concedere possumus, quod Deum, ut ad vitam æternam aliquos predestinaret, *solo suo beneplacito* permotum fuisse statuunt.

§. XXXI. Sciendum igitur, Dei beneplacitum posse dupliciter considerari. Primò quidem, prout spectatur *tantum ex parte Dei*, & est complacentia circa hominum salutem

tem, absolutè & secundum se consideratam, non habito respectu ad hominum diversam conditionem, quod aliqui eorum in Christum sint credituri; plurimi autem in incredulitate morituri. Quòd referimus, quòd *Deus vult omnes homines salvos fieri, & ad cognitionem veritatis pervenire*, 1. Tim. 2. v. 4.

§. XXXII. Hoc beneplacitum pertinet ad antecedentem ut vocant, Dei voluntatem, estque fons & origo omnium salutarium mediorum, per quæ misericors Deus lapsis, & ob peccatum æternæ morti obnoxiiis hominibus vitam æternam patere, ab æterno voluit: qualia sunt, quòd filium suum unigenitum Deus misit, *ut omnis, qui credit in eum, non pereat, sed habeat vitam æternam*, Joh. 3. v. 16. & quod filius Dei unigenitus *semetipsum dedit redemptionem pro omnibus* 1. Tim. 2. v. 6. atque *propitiatio factus est, non pro nostris tantum, sed pro totius mundi peccatis* 1. Joh. 2. v. 2. quod item Christus omnes ad se vocat homines, atque ad beneficiorum, quæ passione & morte sua promeruerat, salutarem usum quàm humanissimè invitat. *Venite, inquit, ad me omnes, qui laboratis & onerati estis, & ego refocillabo vos*, Matth. XI. v. 28. Et ad discipulos: *ite in universum mundum, & predicate Evangelium omni creaturæ*. Marc. XVI. v. 15.

§. XXXIII. Deinde considerari potest Dei beneplacitum, etiam ex parte hominum, & prout ad diversam eorum conditionem respectum quandam involvit. Nam etsi Deus, quæ immensa est ejus misericordia, *voluntate antecedente omnes homines vult salvos fieri, non tamen cupiam, nisi in Christum credat, actu salutem confert, vel conferre decrevit, juxta illud Joh. 3. v. 18. Qui credit in eum, non condemnatur; qui verò non credit, jam condemnatus est: quia non credit in nomen unigeniti filii Dei*. Hinc quia pro sua omniscientia ab æterno noverat, non omnes esse in Christum credituros, placuit ei porrò, aliquos tantum, & quidem

dem illos salvos facere, qui in Christum essent perseveranter credituri. Atq; hoc beneplacitum ordine posterius est prævisione fidei in Christum, pertinetque ad Dei *Voluntatem consequentem*.

§. XXXIV. Posteriori modo si accipiatur Dei beneplacitum, non tam prædestinationis Causa, quam ipsa prædestinatio est: cum nihil inter se differant, æterna prædestinatio salvandorum ad vitam æternam; & Dei beneplacitum, quò illos, qui perseveranter in Christum essent credituri, æternam vitam donare ab æternò voluit.

§. XXXV. Sin priori modo nec *proxima*; nec *solum* prædestinationis causa est.

§. XXXVI. Non est *Causa proxima*: quia non satisfacit quæstioni propter quid. Quærenti enim cur Deus aliquos homines, & quidem hos potius, quam illos ab æternò ad vitam æternam prædestinarit; non satis commodè respondetur: quia salus hominum, secundum se spectata, tanquam bonum hominis, ab æternò ipsi placuit. Aliàs enim oporteret omnes homines ad vitam æternam esse prædestinatos: cum, ut dictum, beneplacitum Dei circa hominum salutem, prout ea secundum se, sine respectu ad illorum fidem & incredulitatem spectatur universale sit, & ad omnes homines, etiam eos, qui nunquam salvantur, se extendat.

§. XXXVII. Nec *solum* est prædestinationis causa. Quia si ejus causa est, nec tamen *proxima*, necesse est, ut sit *remota* causa. Sed causa remota hoc ipsò, quòd remota est, requirit aliam causam, quæ inter ipsam & effectum interveniat.

§. XXXVIII. Causa illa interveniens est, hoc loco, *meritum Christi, fide apprehendendum*.

§. XXXIX. Dico: *Fide apprehendendum*. Nam meritum Christi potest *etiam* duobus considerari modis. Uno quidem *absolute* & *in se*, citra respectum ad homines, qui illud vel asper-

aspernantur, vel fide sibi salutariter applicant. Atque sic non minus, quàm illud antecedens Dei beneplacitum, universale est, extenditque se ad omnes homines, ut ex 1. Joh. II. v. 2. 2. Cor. V. v. 14. 15. 1. Tim. II. v. 6. c. IV. v. 10. &c. apparet. Alterò: *Quatenus* credentibus fide applicatur. Qua ratione fidem, sicut hæc vicissim illud includit, adeò ut nonnunquam utrique idem tribuatur effectus, sicut v.g. Rom. III. v. 24. *per redemptionem, quæ est in Christo Jesu*, & seq. v. 28. *per fidem* justificari dicimur.

§. XL. In præsentia meritum Christi, cum id *proximam* prædestinationis causam esse statuimus, accipiendum est non priori, sed posteriori modo, h. e. non prout *absolutè & in se* spectatur; sic enim, ut modò ostensum, etiam ad reprobos se extendit; sed *quatenus fide* credentibus applicatur.

§. XLI. Atque hinc est, quòd quidam scriptores, tum *fidem* tum *meritum Christi*, prædestinationis causam dicunt; quamvis non eodem modò rationem causæ habeant. Meritum Christi enim habet se ad prædestinationem per modum *impulsivæ*, & quidem *meritorie* causæ, quippe cujus valore & dignitate Deus ab æterno motus fuit, ut aliquos hominum, & quidem illos, in quibus non intermorrurâ fide applicatum iri præviderat, ad vitam æternam prædestinaret. Fides autem vel consideratur ut *qualitas*, per gratiam Dei nobis inexistens.

Quomodo nullum est ejus meritum, nulla dignitas, quâ Deus ad nostri electionem moveri potuerit, neque etiam ad eam se ut causa impulsiva habet: vel consideratur in *respectu* ad objectum suum, h. e. ad *meritum Christi*, in quod confertur, quodque nobis applicat. Sic quodammodo dici potest prædestinationis impulsiva causa: quatenus scilicet virtute & dignitate, non quidem sibi intrinsicâ, sed quam ab objecto suo, h. e. merito Christi habet,

C

Deum

Deum permovet, ut ad vitam æternam prædestinaret, quoscunque ad eam prædestinavit.

§. XLII. Quo sensu si intelligatur, quòd nonnulli Theologorum *fidem* electionis seu prædestinationis *causam instrumentalem* dixerunt, non habent adversarii, quòd tantopere reprehendant. Quibus ut ansa cavillandi præcideretur, notandum est, quòd cum causa instrumentalis, juxta auctores, alia sit *physica*, alia *moralis*; etiam phrasis, quâ fides decreti prædestinationis causa *instrumentalis* dicitur, accipi possit bifariam: (α) De causa *instrumentali physica*: quâ Deus ad actum decreti, in voluntate sua eliciendum, usus fuerit tanquam causâ, realiter in ejus productionem influente. (β) De causa *instrumentali moraliter movente*: quòd sicut meritum Christi suâ sibi que intrinsecâ bonitate, dignitate ac valore; ita fides bonitate, dignitate ac virtute, non intrinsecè, sed ratione objecti, nempe ratione meriti Christi sibi competente, & sic ad modum instrumentalis causæ, Deum moverit ad decernendum nobis vitam æternam.

§. XLIII. Priorem sensum ut intendant, tam absurdi non sunt nostrates Theologi, quippe qui probè norunt, electionem seu decretum electionis, in quantum se habet ex parte Dei, secundum rem ab essentia divina nihil differre, & propterea nec talem esse actum, qui vel immediate, vel mediante aliquo instrumento in voluntate Dei productus sit.

§. XLIV. Hinc frustra est Wendelinus, cum in Theol. Christ. p. 124. scribit: *Absurdi sunt, qui fidem ajunt esse causam instrumentalem electionis æternæ. Nam ne hominum quidem decreta intervenientibus instrumentis fiunt, sed à voluntate, absque instrumentorum interventu, proficiuntur. Decernere enim aliud nihil est, nisi certo modo velle. Atqui volitio est actio voluntatis immediata* &
inorga-

inorganica. Quibus haud obscure quosdam nostrarum partium Doctores, sed præter æquum, perstringit, iisque tribuit, quod fidem priori sensu electionis *causam instrumentalem* dixerint. Quod merum est commentum, de quo ne per somnium quidem illis venit in mentem.

§. XLV. Non igitur hoc, sed posteriori sensu loquuntur, qui fidem electionis *causam instrumentalem* vocant, ut inter alios ex B. Hunnio manifestum est, qui in Loco de Præd. p. m. 269. verbis sat perspicuis se explicat: *Et hoc, inquit, considerationis respectu fides ingreditur mysterium electionis, non ut causam meritoriam, propter quam Deus nos eligat: sed ut instrumentalem, qua gratiam eligentis Dei meritumque Christi, in Evangelio oblatum, apprehendat: atque sic non quatenus in sua dignitate, merito, aut conditione pensatur, ut qualitas quadam, habitus aut virtus, sed tantummodo, ut illa se habet, relatè ad Jesum Christum, tanquam unicam æternæ electionis petram & fundamentum.* Vides, quod fidem dicat electionis decretum ingredi ut *causam instrumentalem*, non quod Deus eam, tanquam instrumento physico, utatur ad eliciendum electionis actum, sed quod meritum Christi apprehendat, Deumque ad nostri electionem moraliter moveat, non sua dignitate, merito, aut conditione, sed dignitate meriti Christi, quod in eam per modum objecti connotatur & includitur.

§. XLVI. Quia verò meritum Christi ab æterno, cum fieret prædestinationis decretum, non extitit, majoris perspicuitatis gratiâ ulterius observandum est, ad causam meritoriam non requiri, ut tum existat, cum ejus effectus, seu id, cujus respectu causa meritoria vocatur, existit: sed sufficit, si causa efficiens, quæ intuitu meritoriae causæ agit, meritum aliquando futurum esse prævideat, vel præviderit: quod accuratè explicat acutissimus Philosophus, Dn. Daniel Stahlius, collega & compater meus

honoratissimus in Reg. part. 2. Disp. 2. p. 41. & hoc illustrat exemplo: Est civitas, qua à Rege vicino quandam accipit pecunia summam, eà conditione, ut posteritas elapso definita annorum numero præset Regi angarias. Hic causa meritoria pecunia, majoribus suis tradita, sunt posteri, quos tunc vivere necesse est, quando angarias exhibent; tempore vero traditionis pecunie, quam olim merituri erant, existere, res non exigit, quòd ipsi eam non tradant, sed Rex.

§. XLVII. Perinde autem cum rebus, ad fidem pertinentibus, comparatum est: ut vel ex eo patescit, quòd Christus etiam in V. T. cum nondum natus, nedum passus esset, omnibus piè demortuis causa salutis meritoria fuit, utpote quem proposuit Deus propitiationem per fidem, etiam *ἡ τὴν χάριν τῶν ἀπογυνομένων ἀμαρτημάτων*, i. e. propter remissionem præteritorum peccatorum, quæ sc. statim à lapsu Adami commissa sunt, Rom. 3. v. 25. Nec in alio quopiam est salus, Act. IV. v. 12. Hinc credimus nos per gratiam Domini nostri Jesu Christi salvos futuros, quemadmodum & illi (puta patres in V. T.) c. XIV. ii.

§. XLIX. Etsi igitur Christus in tempore demum venit, ac morte & passione suâ vitam æternam nobis promeritus est, hoc tamen non obstante, ejus meritum, cum in æterna Dei præscientia esset prævisum, in causa esse potuit, cur ab æterno Deus ad vitam æternam nos eligeret. Quod idem de fide, meritum Christum apprehendente sentiendum est, quæ, ut dictum, non quidem propriâ, sed virtute meriti Christi Deum ab æterno ad nostri electionem movit, non quòd ab æterno extiterit, sed quia in Dei præscientia ab æterno prævisa fuit.

§. XLIX. Atque hoc innuit Apostolus Rom. IX. v. 29. cum illos docet prædestinatos esse, quos Deus præscivit: *ὅς*, inquit, *ἀπέγνω, καὶ ἀπόρριψε*, quos præscivit, eosdem & prædestinavit. Quod etiam præscitæ ecclesie

clēſiā Doctores de praviſione fidei in Chriſtum exponunt. Hinc Ambroſius in h. l. c. XXI. *Iſos, quos præſciuit futuros ſibi devotos: ipſos elegit ad promiſſa præmia capeſſenda: ut hi, qui credere videntur, & non permanent in fide capta, à Deo electi negentur: quia quos elegit, apud ſe permanent. Eſt enim, qui ad tempus eligitur: ſicut Saul & Judas: non de præſentia, ſed de præſenti juſtitia. Confer. cap. XXV. & in Eph. i. v. 4. Hier. in h. l. Aug. Tr. XXIV. in Johannem, Fulgent. L. i. ad Mon. &c.*

§. L. Proinde res eodem devenit, ſive *meritum Chriſti*, fide apprehendendum, ſive ejus *præviſionem* dicamus rationem; quæ ad decretum prædeſtinationis ſe per modum cauſæ habeat: ſolum in modo loquendi eſt diverſitas. Nam *meritum Chriſti* eſt objectum præviſionis divinæ, & habet ſe ad decretum prædeſtinationis per modum cauſæ meritoria, ut jam expoſuimus. *Præviſio* autem meriti Chriſti, fide apprehendendi, eſt actus intellectus, qui ad decretum prædeſtinationis, tanquam ad actum voluntatis divinæ, ſe ut cauſa habet eo modo, quo aliàs noſtra cognitio, quæ voluntatem movet, bonitatem objecti ei exhibendo, actus in voluntate elicitæ cauſa eſt. Ad eundem enim modum concipiendi movit præviſio meriti Chriſti, fide apprehendendi, voluntatem Dei ad decretum prædeſtinationis, ſcilicet exhibitione rei præviſæ, quæ eſt meritum Chriſti, fide apprehendendum. Idem judicandum eſt *de fide in Chriſtum, & de præviſione fidei in Chriſtum.*

CAPUT IV.

Veræ ſententiæ confirmatio.

Argumentum ab executione decreti electionis petitur. Confirmatur & à gemina exceptione Wendelini vindicatur.

C 3

§. LI.

§. LI. Meritum Christi eò, quò jam exposuimus, modò prædestinationis seu electionis causam esse, omnium clarissimè probatur argumento, *ab ejus executione* petito: quod hunc in modum formari potest:

Quod est causa, cur Deus in tempore nobis salutem conferat, id etiam est causa, cur ad salutem nos elegerit. Atqui meritum Christi est causa, cur Deus in tempore nobis salutem conferat. Ergò meritum Christi est etiam causa, cur Deus ad salutem nos elegerit.

§. LII. Minorem propositionem Calviniani ultrò admittunt. Hinc Wendelinus Lib. I. Christ. Th. c. XXIV. p. m. 448. *Meritoria, ait, fidei causa est Christi meritum, propter quod non tantum aeterna vita, sed & omnia alia beneficia spiritalia, inter quæ haud postremum fides nobis conferuntur.*

§. LIII. Majoris autem ratio in hoc est posita, quòd *electio aeterna, & licet ita loqui, salvatio* habent se ut decretum & ejus executio. Eadem autem, quæ executionis, est etiam decreti impulsiva causa. Quod quia plerique Calviniani inficiantur, hòc locò nobis probandum incumbit.

§. LIV. Probamus autem I. *à posteriori*: quia auditò, quæ executionis impulsiva causa fuerit, v. g. quæ causa fuerit, cur actu quis præmium alteri contulerit, vel pœnam irrogaverit, statim acquiescimus, nec amplius de ipsius decreti distincta quadam & peculiari causa solliciti simus, facile intelligentes, idipsam, propter quod v. g. præmium quis alteri contulit, vel pœnam irrogavit, etiam causam esse, per quam idem fuerit motus, ut vellet vel decernere præmium alteri conferre, aut pœnam irrogare.

§. LV. II. *à priori sic*: Quia causæ impulsivæ causalitas, perinde ut causalitas finis, in *motione voluntatis*
con.

consistit: fieri non potest, ut aliquid externi ejusdem actus impulsiva causa dicatur; quin simul ipsius volitionis seu decreti vel causa sit, vel ratio saltem, cujus intuitu voluntatis principalis agentis id, quod per actum externum exequitur, voluisse vel decrevisse dicatur.

§. LVI. Dico: *Vel causa, ratio saltem*: Nam in humanis, quod actus externi impulsiva causa est, id volitionis quoque, seu decreti est proprie dicta causa impulsiva. Ratio est: quia volitio humana est actus productus, & quidem ex ipsa voluntate, per impulsivam causam morā elicitus: v. g. cum Joram Israëlitarum Rex Moabitibus, qui ab ipso defecerant, bellum inferret, causa impulsiva erat defectio Moabitarum; quæ suam causalitatem non aliter exercebat vel exercere poterat, quàm *movendo* Joramum, ut *vellet* Moabitibus bellum inferre. Quæ volitio erat actus elicitus, & defectionis Moabitarum, tanquam impulsivæ causæ, immediatus; sicut bellum, actu Moabitibus illatum, mediatu effectus.

§. LVII. In Divinis autem id, quod actus externi impulsiva causa est, volitionis seu decreti quidem non est proprie dicta Causa impulsiva; est tamen ratio, cujus intuitu Deus dicatur voluisse vel decrevisse, quod actu externo exequitur. Quod utrumque in propositulo est. Illud quidem: quia volitio seu decretum in Deo non est actus productus, & propterea nullam sui realem causam agnoscit, ut supra etiam in §. XXIII. monuimus. Hoc verò: quia aliàs ne quidem actus externi impulsiva causa vel esset, vel esse posset: cum Gen. XIX. v. 24. Deus legitur Sodomam evernisse, igne & sulphure cœlitus demissis, idque fecisse propter incolarum gravissima peccata, non apparet, quo alio modo peccata Sodomitarum everisionis Sodomæ impulsiva causa vel fuerint, vel esse poterint, si non isto, quòd se ut ratio habuerint, cujus intuitu Deus voluerit seu decreverit Sodomam evertere.

§ LIIX.

§. LIX. Principium igitur, quod probandum nobis sumseramus, nempe eandem quæ executionis; etiam decreti esse causam (vocabulo causa latè accepto) ita est evidens, ut qui ex contrario contendunt, non illicò, quod executionis, etiam ipsius decreti impulsivam causam esse; in manifestam contradictionem prolabantur. Non enim possunt, quin admittant, item simul esse, & non esse executionis impulsivam causam. Et illud quidem dicunt expressè; hoc autem illo ipso, quod negant eandem, quæ executionis; etiam decreti impulsivam causam esse, admittere coguntur. Nani quod ad decretum, à quo executio dependet, se non habet ut causa vel ratio impulsiva, illud ne potest quidem pro executionis impulsiva causa haberi: cum formalis ratio, per quam aliquid executionis impulsiva causa est, in hoc consistat, quòd vel movit voluntatem principalis agentis ad actum decreti ex se elicendum, vel minimum ut ratio se habuit, cujus intuitu voluntas principalis agentis id, quòd executioni dedit, prius voluisse vel decrevisse dicatur, ut ex hæctenus dictis patet.

§. LIX. Stante igitur, quòd electio & salvatio se habeant ut decretum & ejus executio: sequitur inevitabili necessitate, idem quod salvationis; esse etiam electionis causam vel potius rationem impulsivam; seu ut nostra propositio major habeat; Quod est causa, cur Deus in tempore hominibus salutem conferat, esse etiam causam, vel rationem, cur ad salutem eos elegerit.

§. LX. Dicis: Concedi posse, quòd quæ est causa salvationis, sit etiam causa decreti, si scilicet decretum dicatur ille actus, quo Deus homini salutem, quam in tempore confert, in tempore vult seu decernit; atque hoc adductam rationem evincere: non autem inde sequi, quòd quæ salvationis, etiam decreti electionis æternæ sit vel causa, vel ratio impulsiva?

§. LXI.

§. LXI. Resp. Omnino hoc sequi. Fieri enim non potest, ut nunc intuitu alicujus causæ impulsivæ quis velit, quod antea voluit absolute & nullâ causâ impulsivâ morus, nisi vel *ex parte objecti*, vel *ex parte voluntatis* aliqua mutatio intervenerit. At *in objecto*, quod ad præsens attinet, nulla ostendi potest mutatio: quandoquidem æternum electionis decretum; & voluntas, quâ Deus hominibus salutem, quam in tempore confert, in tempore vult seu decernit, ad idem planè objectum terminantur, nempe ad homines salvandos. Nec *ex parte voluntatis divinæ* aliqua mutatio admitti potest, utpote quam constat prorsus immutabilem esse. Si igitur admittatur, quod Deus in tempore salutem nobis non absolute, sed intuitu alicujus causæ impulsivæ velit, necessariò etiam erit admittendum, quòd ab æterno non absolute, sed ejusdem causæ intuitu nobis salutem decreverit, sed ad salutem nos elegerit.

§. LXII. Hæc utut sint manifesta, *Wendelinus* tamen prædictam nostram majorem propositionem negat, ejusque contradictoriam tueri conatur. Hinc *in Tr. de Prædest. c. XVII. p. 100. Meritum Christi, ait, fide apprehensum, est quidem causa salvationis: At decreti salvationis propterea causa non est. Admittimus, decretum salvationis & electionis ad vitam non differre. Eisdem verò electionis & vitæ, decreti & salvationis esse causas, quis concesserit? & in Theolog. Christ. lib. I. c. III. p. 123. Non sunt eadem causæ salutis & electionis.*

§. LXIII. Expendamus igitur, quas habeat rationes. Illæ verò duæ sunt. Et unam quidem hoc ipso in loco subjungit, quòd scilicet alia sit ratio *electionis*, alia *salvationis*: quandoquidem illa *æterna*, *interna* & à Deo *immediate profecta*, hæc *temporalis* *æterna* & *mediata* à Deo

D

actio

actio sit, quae multis aliis causis secundis & mediis perficiatur. Alteram autem in citato Tract. de Prædest. cap. XVII. & 23. sapius inculcat & urget: nimirum quod voluntatis divinae nulla detur causa: quam probat ex Thom. p. 1. q. XIX. a. V. Cujus hæc sunt verba: Si aliquis uno actu velit finem, & alio actu ea, quæ sunt ad finem: velle finem erit ei ratio volendi ea, quæ sunt ad finem; sed si uno actu velit finem, & ea quæ sunt ad finem, hoc esse non poterit: quia idem non est causa sui ipsius: & tamen, erit verum dicere, quod velit ordinare ea, quæ sunt ad finem, in finem. Deus autem, sicut uno actu omnia in essentia sua intelligit: ita uno actu vult omnia in sua bonitate. Unde sicut in Deo intelligere causam non est causa intelligendi effectus; sed ipse intelligit effectus in causa; ita velle finem non est ei causa volendi ea, quæ sunt ad finem. Sed tamen vult ea, quæ sunt ad finem, ordinari in finem. Vult ergo hoc esse propter hoc: sed non propter hoc vult hoc. Quibus adjungit similia ex Zanchio Lib. III. de Nat. Dei c. IV. q. IX. Theol. VII. ubi videas.

§. LXIV. Verum neutra ratio aliquid habet roboris. Et quidem ad priorem responsio facilis est. Concedimus enim ultro, quod electio sit actio Dei interna, æterna, & à Deo immediate profecta; Salvatio autem actio temporalis, externa & mediata, quæ multis causis perficitur. Negamus tamen, hanc diversitatem impedire, quod minus utriusque eadem sit impulsiva causa. Nam eadem ferè diversitas inter decretum & executionem occurrit etiam in humanis, nec tamen impedit, quod minus utriusque eadem sit impulsiva causa: v. g. Cum Rex vincenti, ob victoriam præmium decernit, & post etiam confert; etsi decretum de præmio conferendo est actio interna & immediate à voluntate elicitæ; Executio autem, quæ præ-

præmium actu confertur, actis *externa, mediata, multi-*
que aliis causis perficitur, non tamen alia hujus, alia illius,
sed utriusque eadem causa impulsiva est, nempe victoria:
quandoquidem ob hanc non tantum actu Rex præmium
confert, sed etiam vult seu decernit illud conferre.

§. LXV. Neque alicujus momenti est, quod ibi-
dem *Wendelinus* subjicit: *Aut si eadem sunt cause electio-*
nis & salvationis, sequitur, electionis causas esse quoque le-
gem Dei, Evangelium, Sacramenta & verbi ministros: his
enim omnibus mediis causis utitur Deus ad salutem homi-
num promovendam. Nos enim non dicimus, quod sim-
pliciter & per omnia eadem sint cause electionis & sal-
vationis, sed hoc docemus: utriusque esse unam & ean-
dem *impulsivam causam.* Sicut autem *Lex, Evangelium,*
& verbi ministri non sunt cause impulsivæ salutis nostræ,
ita nec ex eo, quod eandem electionis & salvationis impul-
sivam causam statuimus, sequitur, quod *Wendelinus* citatis
verbis infert: nempe etiam *legem Dei, Evangelium. Sa-*
cramenta & verbi ministros electionis æquè ac salvationis
cause fore.

§. LXVI. Ad posteriorem autem ut respondeamus,
sciendum, quod de loco Thomæ inter interpretes
non conveniat. Plerique existimant, Thomam concedere,
'quod divinæ' voluntatis aliqua *ratio motiva* deur, ne-
gare autem d. l. quod ejus aliqua *proprie dicta causa* fina-
lis rectè assignari possit.

§. LXVII. Vasquez tamen P. i. Tom. i. Disp. LXXXII.
c. iii. contendit, unam rem creatam Deo non solum non
esse *causam*, sed nec *rationem volendi*, idque probat tum
autoritate Thomæ, tum ratione hac; quod solum finis

& id, quod gratia sui appetibile est, sit *ratio volendi* alia: Deo autem sola sua bonitas comparetur per modum finis; creata verò omnia per modum medii. Ex quo patet, quòd non loquatur de quacunque *ratione* volendi, sed tantùm de *ratione finali*, seu de *ratione*, quæ ad voluntatem Dei sese per modum finis habeat.

§. LXIX. Quam controversiam ut nostram faciamus, neque nostrum institutum, neque ras ipsa requirit. Præterquam enim, quòd in præsentia nobis sermo est tantùm de *ratione*, quæ ad voluntatem Dei sese habet per modum non *finalis*, sed *impulsivæ* causæ; etiam tota illa quæstio, quæ occasione verborum Thomæ inter Scholasticos mota est, non tam rem ipsam, quàm modum loquendi concernit, ut benè monet Suarez in P. I. Tr. de Attrib. Dei posit. Lib. III. c. vii. n. 12. & ex eo etiam patet, quòd ipse Vazquez in seq. c. v. decreta divina ratione objectorum distinguit, & inter ea talem, qualis est inter objecta, ordinem constituit, ut scilicet secundum nostrum modum concipiendi *prius* vel *posterius* dicatur, cujus objectum in intentione agentis *prius* vel *posterius* est. In quo nihil, *quantum ad rem*, dissentit ab iis, qui aliàs in modo loquendi ab ipso dissentiunt, & inter objecta creata unum statuunt Deo esse *rationem volendi* aliud. In specie de prædestinationis decreto, de quo inter nos & Calvinianos controvertitur, quantum ad ejus causam *meritoriam* Christum attinet, Vazquez d. l. n. XXII. nobiscum & loquitur & sentit.

§. LXIX. Utrò igitur sensu superius citata Thomæ verba accipiantur, nostro tamen argumento profus non obsunt.

§. LXX. Non obsunt ei, si *priori* accipiantur *sensu*; quia nostra propositio major non agit de *proprie dicta*

dicta causa electionis, sed tantum *de ratione*, quæ ad eam se per modum causæ habeat. Nec si *posteriori* sumatur: quia sic illis hoc tantum docetur: Deum non velle unam rem creatam propter aliam, ita ut una sit *ratio finalis* volendi aliam. Prædicta autem nostra propositio major agit tantum *de ratione*, quæ ad voluntatem se per modum *impulsivæ causæ* habeat, quam ipse Vazquez d. c. V. n. XX. à fine distinguit, & ad causam *efficientem* refert. Quin & ratione objectorum, inter quæ est habitudo *finis & medii*, Vazquez, ut modò diximus, eum assignat ordinem, ut in decreto suo Deus, quòd in executione est ultimum, *prius*; & quòd in executione est primum, *posterius* velle à nobis concipiatur, & ex hoc dicatur *unum velle prius, quàm aliud, quia reipsa unum est propter aliud, vel ad aliud.*

§. LXXI. Quod si in præsentia, cùm de electionis impulsivâ causa disputamus, Calviniani nobis idem largirentur, facile componi posset, quæ inter nos & ipsos est, hæc controversia. Nam quod modum loquendi attingit, causæ nihil esset, cur ad eò nos difficiles in eo præberemus, si rem ipsam illi concederent, h. e. si in decreto electionis, quòd ex parte Dei est unus simplicissimus actus, ex parte objecti hunc admittere ordinem, ut sicut in executione vita æterna nobis confertur propter meritum Christi, fide apprehensum; ita ut in ipso decreto Deus, secundum nostrum modum concipiendi, meritum Christi, fide apprehendendum, dicatur prius vidisse, quàm ad vitam æternam nos elegisse.

§. LXXII. Porro quæ ex Zanchio Wendelinus d. l. affert, cùm nihil à citatis Thomæ verbis diversum contineant, peculiari responsione hæud indigent. Nam si illis Zanchius idem intendit, quod Thomam d. l. intendisse,

plerique ejus interpretes existimant, nempe *voluntatis divine nullam dari proprie dictam causam*: nobis non adversatur, cum ipsimet hoc jam antè concessimus. Si verò cum Vazquezio d. l. vult, unam rem creatam Deo non solum *non esse causam*, sed nec *rationem volendi aliam*; ne sic tamen adversum nos aliquid obtinebit. Nam quicquid sit de modo loquendi, rem ipsam tamen, quam nos in præsentia docemus, negare non potest: v. g. cum Deus, juxta Zanchium, *vult predicari Evangelium, ut per illud fides excitetur; & fidem vult excitari, ut per illam justificemur; & justificari nos vult, ut glorificemur*, certum est, quòd velit & *predicationem Evangelii, & excitationem fidei; & justificationem, & glorificationem nostram*. Et quamvis uno simplicissimo actu hæc omnia velit, nos tamen, ob objectorum diversitatem, actum hunc aliter concipere non possumus, quàm cum distinctione & ordine quodam, ut quemadmodum inter objecta finis in intentione agentis prior est mediis, ita Deum concipiamus prius velle, v. g. *nostram glorificationem; quam justificationem & hanc prius, quàm excitandam fidem; & hanc rursus prius, quàm predicationem Evangelii*. Id quod diffiteri nequit Zanchius, utpote qui d. l. p. m. 373. a. voluntatis divinæ *rationem dari ipsimet asseverat*. *Alia, inquam, questio est, an aliqua sit ratio voluntatis divine: Alia verò, an aliqua sit ejusdem movens seu efficiens causa*. Primum fatemur. Neque enim *Deo esse præest voluntas Dei: quæ omnia vult sapientissime &c.* Atque sic, quoad rem nobiscum consentit. Quod si nihilominus velit cum quopiam contendere, ordinem hunc decretorum divinatorum, quem nostra ratio ex ordine objectorum inter se petit, non sufficere ad hoc, ut Deus dicatur *unum velle propter aliud, v. g. predicationem Evangelii,*

gelii, propter fidem in nobis excitandam; non de re, sed de modo loquendi erit dissensus, de quo nemini nos hanc intendemus.

§. LXXIII. Sed non est, quod diutius hinc irremoremur: cum *Wendelinus* ipse mentem suam mutasse videatur. Nam in *Christ. Th.* non solum hanc rationem non urget, sed etiam cum *Lib. I. c. 1. p. 73. & seq.* pluribus disputasset, quod voluntatis divinæ propriè dicta causa non detur, concludit tandem *p. 75.* Igitur humano capui se accommodant, qui divinæ voluntati causas assignant moventes & impulsivas, quibuscum & nos in hoc opusculo sæpe loquimur. Homines enim divinam majestatem & sublimitatem non nisi humanis & humilibus conceptibus nobis representamus. Hinc inferius in *cap. IV. Th. IV.* decreti reprobationis, tanquam actus voluntatis divinæ, ipse duplicem assignat causam, vel potius rationem impulsivam: unam quidem in ipso Deo, nempe Dei eudoxia: alteram verò extra Deum constitutam, nempe peccatum. Impulsiva, ait, causa vel potius, ratio reprobationis est peccatum, si de reprobationis causa absolutè quærat: sin respectivè & comparatè, non est nisi eudoxia. Et tantum de exceptionibus *Wendelini.*

CAPUT V.

Veræ sententiæ Confirmatio.

Locus *Epb. I. v. 4.* quid noceat & eligi in *Christo.* Quatuor Calvinianorum expositiones adductæ.

Prima adversatur suis ipsis Auctoribus. Refutatur à *Francisco Gomaro.* Quo sensu admitti possit.

LXXIII 2

Se-

Secunda præter necessitatem à verborum proprietate
& contextus συναφίᾳ discedit.

Tertia & Quarta contextui vim inferunt. Marco-
wii pro quarta allata rationes refutantur. Nova exceptio-
ni satis fit.

§. LXXIV. Porro sententiæ nostræ veritatem con-
firmat etiam Apostolus, cum Eph. I. v. 4. quemadmodum,
ait, elegit nos Deus in ipso (Christo) ante jacta funda-
menta mundi: quo nihil aliud significatur, quam *propter*
Christum nos ab æterno esse electos. Nam particula *εἰ*,
ut aliàs in scriptura solet; ita hòc loco debet accipi pro
propter, prout causam impulsivam notat.

§. LXXV. Quòd soleat quandoque accipi pro *propter*
propter, evincunt multa scripturæ loca, è quibus unum
saltem atque alterum afferemus: v. g. Matth. VI. v. 7. *pu-*
tant enim, quod εἰ πολυλογία αὐτῶν in multiloquio suo ex-
audiantur, hoc est, propter multiloquium suum, Act. VII.
v. 29. Fugit autem Moses εἰ τῷ λόγῳ τῆς τῶν in verbo hoc,
i. e. propter verbum seu rumorem hunc, Eph. III. v. 13. Ne
deficiatis εἰ θλίψεσι, i. e. propter afflictiones meas. Qui
modus loquendi frequens est scripturæ V. T. in qua præfi-
xum *ב* (in) sæpius pro *propter* adhibetur. Ut cum
Jacobus Gen. XXIX. 18. ad Labanum dicit: *serviam tibi se-*
ptem annos בְּרַחֵל in Rabele, & cum Deus. Deut. XIV. v. 16.
Quisque, inquit, בְּחַטָּאתוֹ in peccato suo morietur, utrobi-
que ב præpositioni *propter* respondet, & illic quidem se-
ptennis servitii; hinc verò mortis causam innuit. Plura
videantur apud pl. Reverendum & Excellentissimum Dn. D.
Glasium, Theologum Scripturæ interpretem paucis com-
parandum, præceptorem nostrum colendissimum in
Grammaticæ Sacræ Lib. III. Tr. VI. c. VI. & Lib. IV. Tr. I.
obs. V.

§. LXXVI.

§. LXXXVI. Quòd autem hoc loco particula *et* de-
beat per *et* propter explicari, patet ex eo, quòd so-
la hæc explicatio contextui conformis; reliquæ autem,
quæ circumferuntur, omnes vel contorta sint, vel rectè
intellectæ cum hac nostra tandem coincidunt.

§. LXXXVII. Quatuor autem potissimum circum-
feruntur ab iis, qui electionis decretum *absolutum* esse
contendunt.

§. LXXXVIII. Quidam enim, usitatam particula *et*
significationem urgentes, sensum dicunt hunc esse: *Ele-
git nos in Christo tanquam membra in capite.* Ita Zanchi-
us de Nat. Dei Lib. V. c. II. p. 699. Primùm, inquam,
hæc locutione significatur, Christum, quæ homo & media-
tor est, fuisse ante omnes nos electum & prædestinatum:
ut caput esset omnium prædestinandorum, h. e. totius
Ecclesiæ. Deinde significatur; sicut nunc per *et* propter
hunc Christum Mediatorem, reapte benedicimur omni
benedictione spirituali, in cœlestibus, vocamur, justifica-
mur, & tandem glorificabimur: sic etiam in hoc eodem
Christo Mediatore, tanquam *in Capite* nos fuisse ab æter-
no à patre præcognitos, amatos, electos, & ad vocatio-
nem, justificationem, glorificationem, omnesque spiri-
tuales benedictiones prædestinatos &c. Et Polanus in
Didasc. p. 41. ait: *Elegit nos in Christo, tanquam mem-
bra in capite.* Ergò his verbis non ostendit Paulus cau-
sam, propter quam electi sumus, sed medium sive subje-
ctum, in quo electi sumus. Atque sic ordo electionis
monstratur; primò caput est electum, deinde in capite
membra.

§. LXXXIX. Nonnulli verò existimant, particulam
et positam esse pro *et* cum casu secundo, ut *in dōrā in
ipso* idem sit, quod *per ipsum*, & causam efficientem de-

notet: hocque intellectum voluit de Christo, non quia Mediatore, sed quia Deo, eo sensu, quo Coloss. i. v. 16. in eo, h. e. per eum condita dicuntur omnia, quae in caelis sunt, & quae in terra, visibilia invisibilia. Atque sic phrasis, in Christo eligere, importaret hoc: non solum Deum Patrem, sed etiam Christum, quia Deum, cum Deo patre nos ab aeterno elegisse.

§. LXXX. Quod Franciscus Gomerus Tom. II. oper. fol. 60. hunc in modum declarat: *Christus nomen est personae, & sub isto nomine ei tribuuntur, prout res postulat, modo quae conveniunt divinae tantum naturae, modo quae humane.* Christus vero elegit nos, tanquam causa principalis, una cum Patre: tanquam vero mediator, homo factus, causa subordinata est ad salutis mediae ac salutem, ad quam electi sumus & Tom. III. cum Disp. X. Tb. LVII. dixisset: *Christum, quatenus Mediator est ac Redemptor, medium esse ad salutem electorum destinatum; thesi sequente statim subjicit: Quatenus tamen aeternus cum Patre Deus est: Electionis etiam Autor cum Patre statuitur, Eph. I. v. 4. Elegit nos in ipso &c.* Hanc expositionem approbant etiam contra Remonstrantes in Collat. Hag. p. 72. editionis Bertii.

§. LXXXI. Cum his consentiunt alii quantum ad hoc, quod particula *in* per *in* sit explicanda: ab iisdem autem discrepant in illo, quod τὸ ἐν αὐτῷ, i. e. per Ipsum de Christo, non quia Deo, sed quia Mediatore nostro exponunt. Ne vero concedere cogantur, Christum esse electionis causam meritoriam, ἀποδοτικὸν illum referunt non ad verbum ἐξελέξατο, sed ad aliquid, quod ab Apostolo non expressum subintelligi oporteat, sicut Beza in h. l. τὸ adoptandos subintelligit hoc sensu: *Elegit nos, in ipso videlicet adoptandos.* Et ibid: ad v. 5. *Elegere in Christo*
igi-

igitur definit (Apostolus) nihil aliud esse, quam gratis des-
tinare adoptioni per Christum &c. Quò redit, quòd Pi-
scator in *obf. adh. l. Deus*, ait, *elegit nos seu prædestinavit*
in Christo, i. e. ut adoptaret nos per Christum. Confer *Wen-*
delinum in Christi: Theol: p. 124. & alios.

§. LXXXII. Macovvius denique in Colleg: Theol:
Quæst: de prædest: Disp: VI. τὸ ἐν αὐτῷ in ipso refert ad
sequentia: *ἐνοὶ ἡμᾶς ἀγίως καὶ ἀμώμους.* In verbis istis,
inquit, quæ affert adversarius, manifesta est trajectio. Sic
enim hæc verba construenda: *Elegit nos, ut essemus sau-*
cti & inculpati in ipso ante jacta fundamenta mundi, ut
in ipso referri debeat non ad elegit, sed τὸ ἐνοὶ ἡμᾶς ἀγίως
καὶ ἀμώμους.

§. LXXXIII. Verùm has inter expositiones nulla
est, quæ non vel suis ipsius auctoribus, vel contextui re-
pugnet.

§. LXXXIV. Et quidem suis autoribus, quia &
communi Calvinianorum opinioni adversatur *prima*,
quippe quæ Christus prius, quàm nos, electus & præde-
stinatus esse statuitur: Cùm tamen illi etiamnum mor-
dicus teneant, Deum ex mero beneplacito primum ali-
quos homines ad vitam æternam elegerisse, & deinde de-
num consilium iniisse de mittendo Filio, per quem electi
vitam æternam consequantur. *Prius Deus decrevit finem,*
quam media ad finem ducentia. *Prius, inquam, priorita-*
te nature & ordinis elegit homines ad vitam æternam, tan-
quam ad finem: deinde constituit media, quibus ad hunc
finem eos perduceret: ait Polanus in Syntag. Lib. VI. c. IX.
p. m. 246. Quo non potest non repugnare suæ ipsius as-
sertioni, quæ *primò* Christum; deinde *in ipso* tanquam *in*
capite nos electos esse dixerat. Nam si Deus finem prius
decrevit, quàm media; sequitur utique quòd electio

nostri prior sit, quàm electio Christi. Ratio est: quia electio nostri est decretum de sine: electio Christi autem est decretum de medio, ducente ad finem.

§. LXXXV. Non pigror adscribere *Gomari*, Doctoris Calviniani verba, quibus sui ordinis homines in eadem explicatione erroris arguit. Quod, inquit is Tom. II. op. f. 61. dicitur, Christum primum electum esse, deinde nos propter Christum tanquam membra illius, per fidem factos, alienum est, & in vere sapientie lucem impingit. Quandoquidem media, ad finem destinata prius à Deo ordinata esse, quam finem, statuit: Id quod in Deum sapientissimum cadere non potest. Nam qui electus ac destinatus est à Deo propter nos, ut à peccatis nos liberaret ac servaret, ille non est prius electus, quam nos, propter quos tanquam finem electus est: sed contra nos prius electi. Atqui Christus electus & destinatus est propter nos, ut nos à peccatis liberaret ac servaret, 1. Petr. 1. v. 20. & 1. Job. IV. v. 9. & 10. Ergo Christus non est prius electus ac destinatus, quam nos: sed contra nos prius electi, quam Christus &c.

§. LXXXVI. Deinde expositio hæc eà etiam de causâ suis Autoribus & alijs Calvinianis adversatur, quod plerique omnes conveniunt in hoc, Christum non esse impulsivam electionis causam. Sed *Polanus* & *Zanchius*; nos in Christo capite electos esse, ita exponunt, ut Christum electionis causam impulsivam esse, nolentes volentes admittere cogantur. Nam si ex *Polano* rationem quæras, cur in Christo tanquam in Capite nos dicat electos, respondet in *Didasc. d. l.* Quoniam in universo *Adami* semine nihil electione dignum reperiebat celestis pater in Christum suum oculos convertit, ut tanquam ex ejus corpore membra eligeret, quos in vita consortium assumpturus erat. Quibus haud obscure innuit, Deum, cum nullam electionis cau-

causam in nobis reperiret, in Christo aliquid electione dignum, seu aliquid, ob quod nos eligeret, reperisse, & propterea in ipso nos elegisse. Si autem electi sumus idco, quia Deus in Christo reperit quiddam electione dignum utique Christus est causa impulsiva. Dignitas enim illa, quam Pater in Filio venit, movit patrem ad eligendum nos, ut ex iisdem Polani verbis infert Meisnerus in Anthropol. Disp. IV. q. III. Th. XXIII. ad quod Wendelinus in Tr. de Præd. d. I. nihil responderet, quamvis ibi totus in id incumbat, ut suorum super prædictum locum explicationes defendat, & à Meisneri objectionibus vindicet.

§. XXXVII. Quid? quod Zanchius, paulinam propositionem; Deus elegit nos in Christo, expressè explicat per hanc: Deus elegit nos propter Christum. Ita enim scribit p. 673. Ut igitur ex eo, quod Scriptura docent, nos in Christo tantum justificari, rectè concludit Apostolus, nos ex operibus nostris non justificari: ita nos ex eo, quod Apostolus ait, nos electos esse in Christo, optimè & necessario inferimus: Minimè igitur, ex operibus, sed gratis propter Christum & in Christo prædestinatos fuisse. Et pag. 676. Solus Christus ille est, in quo sicut justificamur, sic etiam electi sumus ad justificationem & ad salutem: hoc est propter quem, & cujus respectu electi sumus. Et paulo post: Significat n. Apostolus, nihil esse, in quo, & propter quod, seu cujus respectu nos amet, & ab eterno amavit Deus, eo-que elegerit & prædestinavit: nisi Christum Mediatorem, Filium esus dilectum. Si igitur nos non amavit propter opera nostra, sed tantum propter Christum, & in hoc solo per suum Spiritum in nos suam diffundit charitatem: consequitur, nos non esse electos propter opera, sed tantum Propter Christum.

§. LXXXVIII. Quibus quid clariùs potuisset proferre, quo Christum electionis causam impulsivam esse significaret? Et tamen ne à Calvinianis aliis videretur dissentire, cum veritate convictus, p. 673. Propter Christum & in Christo nos predestinatos dixisset, subicere haud veretur: *Quaquam, quum Apostolus ait, in Christo nos fuisse electos; non proprie indicat causam efficientem electionis: sed medium, quo facta est hæc nostri cum Deo unio, etiam ante mundi constitutionem.* Quibus si id tantum vult, quod verba ejus præ se ferunt, nempe Christum non esse proprie causam efficientem electionis, nobis non adverteratur, utpote qui ambabus hoc manibus jam antè largiti fuimus. Quod si verò longius progredi, & cum aliis Calvinianis negare insuper velit, meritum Christi esse rationem, quæ ad electionis decretum se per modum causæ habeat, non solum à nobis, sed etiam à seipso dissentiet.

§. LXXXIX. Primum enim, cum illam Apostoli præpositionem: *Deus elegit nos propter Christum*, d. l. explicat per hanc: *Deus elegit nos propter Christum*, non video, quid particula *propter* aliud indicet, nisi hoc: *Christum esse electionis causam, vel rationem saltem, quæ ad illam se per modum causæ habeat.* Quod nec Zanchius differi potest, quando inferius p. 699. scribit: *Ergò cum nunquam dicat Apostolus, nos esse electos ἕνεκεν τοῦ Χριστοῦ, sed tantum ἐπὶ τοῦ Χριστοῦ: confirmat doctrinam antea traditam & comprobata: nempe causam electionis non solum fuisse opera nostra prævisam, sed ne ipsam quidem Christi Mediatoris ac Pontificis prævisam obedientiam & mortem, proprie loquendo.* Ubi agnoscit, quod præpositio *propter*, si Paulus *propter Christum nos electos dixisset*, electionis causam denotet. Quod verò negat, Apostolum usquam dice-

dicere, nos esse *ἁγῶν τοῦ Χριστοῦ*, electos à nobis facile conceditur, si sensus sit, cum *totidem verbis* id non dicere. Sed quid hoc ad præsens, ubi de re ipsa quaritur; an scilicet Apostolus tale quid dicat, quod *secundum rem* idem valeat, ac si *ἁγῶν τοῦ Χριστοῦ* nos electos dixisset, vel ex quo *ἁγῶν τοῦ Χριστοῦ*, i. e. *propter Christum* nos electos esse, necessario sequatur. Hoc autem Zanchius toties asseverat, quoties ex eo, quod ab Apostolo dicimur *ἐκ αὐτῶ* in ipso (sc. Christo) electi, infert & concludit, *propter Christum* nos esse electos. Videantur loca, quæ in præced. §. LXXXVII. ex ipso allata sunt.

§. XC. Deinde cum Zanchius Christum dicit *electionis medium* esse, intelligit hoc non de medio ad executionem electionis ordinato; sed de medio ipsius electionis, ab æterno factæ, seu, ut ipse loquitur, de medio, *quo facta est hæc nostri cum Deo unio* (hoc est, electio) *etiam ante mundi constitutionem*. Cum verò electio nostri in Deo non sit actus productus, sed ipsa Dei essentia, per modum voluntatis concepta, repugnat ejus aliquid medium dari, nisi medium pro causa accipias, cujus intuitu Deus, saltem juxta nostrum modum concipiendi, dicatur motus, ut ad vitam æternam nos eligeret.

§. XCI. Atque huc redit tandem ipsius Zanchii explicatio. Vocat enim electionem *unionem nostri cum Deo*, cum per peccatum essemus ab ipso abalienati, in electione nos rursus pro suis agnovit, nos amaverit, & ad vitam æternam, ut secum essemus in perpetuum, ordinaverit. Cum verò factam dicit *in Christo*, tanquam medio inter Deum eligentem & homines electos: quia *Deus in Christo, in quo ut in capite Ecclesie repositæ ac firmatæ sint omnes Dei Patris benedictiones, cælestesque divitiæ ac thesauri; nos amaverit, charos habuerit, atque ut justos*

justos & mundos & immaculatos inspexerit, & semper inspicat: nempe perinde, atque si tales re ipsa essemus, qualis Christus est, justissimi, sanctissimi, mundissimi, beatissimi. Vide plura apud eundem p. 698. Sicut autem Dei Patris benedictiones & cœlestes divitiæ nostræ in Christo tanquam in causa meritoria, repositæ & firmatæ sunt, & in ipso, tanquam in causa meritoria Deus nos amavit, charos habuit, atque ut justos & mundos & immaculatos inspexit; ita in Christo tanquam in medio nos electos esse, juxta hanc Zanchii explicationem, non potest alium admittere sensum, quàm hunc: In Christo tanquam in causa meritoria, seu intuitu meriti Christi nos esse electos. Tanta scilicet vis est veritatis, ut in quascunque etiam facies se vertant adversarii, vel inviti tamen pro ea testimonium dicere cogantur.

§. XCII. Atque hætenus primam expositionem saltem κατ' ἀντίθετον; & ex propriis adversariorum hypothesebus impugnavimus. Alioquin eam, rectè intellectam, non repudiamus, quæ etiam nonnulli nostraticum Theologorum utuntur: inter quos est magnus Gerhardus, Theologus de Ecclesia Christi meritissimus, ὁ ὄντις ἐν ἡμῶν, noster olim præceptor honoratissimus, in Disp. Ifag. de Prædest. c. v. Thef. iv. cum post hæc verba: Quando igitur Apostolus dicit, nos esse in Christo electos, sensus est, quod per & propter Christum electi sumus; subjicit: potest etiam phrasis Apostolica hoc sensu accipi, quod electi sumus in Christo tanquam capite. Deus enim ab æterno previdit; quinam per fidem tanquam membra corporis mystici Christo capiti essent inferendi, atque in hac compage mystica ad finem perseveraturi. Illos igitur, quos per fidem membra Christi futuros previdit, in Christo Mediatore, Redemptore & capite elegit.

§. XCIII.

§. XCIII. Quod tamen non eo intelligendum est sensu, ac si *in Christo* tanquam *in capite*, dicamur electi propterea, quod *prius Christus*; *deinde nos* electi simus, ut Zanchius & Polanus volunt: Nam Gerhardus d. l. c. l. Th. 7. negat Christum proprie dici electum: sed quod Christus tanquam caput sit *causa meritoria*, cujus intuitu Deus membra, quæ ei in tempore per fidem adhaesura praevidit, ab æterno elegerit: ut, *in Christo capite nos electos esse*, idem sit, quod *propter ejus meritum nos electos esse*, atque adeo explicatio hæc, quantum ad rem, coincidat cum illâ, quam d. l. immediatè præmiserat & nos supra etiam in §. LXXIV. nostram fecimus. Et tantum de expositione prima.

§. XCIV. Secunda autem, intimius perpenſa, omnî prorsus fundamento destitui deprehendetur.

§. XCV. Quia enim verba Apostoli; *Deus elegit nos in Christo*, proprie accepta, discrimen important inter eum, *qui nos elegit*, nempe Deum, & inter eum, *in quo electi sumus*, nempe Christum, intellectus noster primò, cum super ea fertur, *Deum eligentem & Christum*, in quo electi sumus, non aliter concipit, quàm ut ad electionem nostri sese diversimodè habent; Ille quidem ut causa efficiens; hic vel ut impulsiva, vel ut subiectum &c. Non autem haberent se ad illam diverso, sed eodem modo, si in Christo, non quâ mediatore, sed tantum quâ Deo, electi diceremur; quandoquidem sensus esset: Pater & Christus, quatenus sunt unus & indivisus Deus, elegerunt nos. Qui modus interpretandi, cum à verborum proprietate discedat, admittendus nunquam est, nisi inevitabilis cogat necessitas.

§. XCVI. Nec est, quod quis urgeat illud Coloss. I. v. 16. *ὅτι ἀὐτῶν, in illo creata sunt omnia &c.* ubi τὸ ἐν αὐτῶν

observavit Photius apud Occumenium, cum in h. l. inter alia sic commentatus est: εὐλόγησε γὰρ ἡμᾶς ἔ μόνον ἐν πάσῃ πνευματικῇ εὐλογίᾳ, ἀλλὰ καὶ ἐν πνευματικαῖς πράγμασι καὶ ἐπιθεματίοις. Διὰ τίνος; Διὰ ἰησοῦ χριστοῦ. πῶς; καὶ ὡς ἐξελέξατο ἡμᾶς παρὰ καθόλου κόσμου; i. e. *Benedixit enim nobis non solum omni benedictione spiritali, sed etiam rebus spiritalibus & caelestibus. Per quem? Per Jesum Christum. Quomodo? sicut elegit nos ante constitutionem mundi. Et postea: ὡς παρὰ εὐλόγησεν ἡμᾶς ὁ θεὸς καὶ πατὴρ Διὰ χριστοῦ, ὅπως καὶ ἐξελέξατο δι' αὐτοῦ, καὶ τῆς αἰς αὐτὸν πίστεως, i. e. Sicut benedixit nobis Deus & Pater per Christum; ita & elegit nos per ipsam, & per fidem, quae est in ipsum.* Confer Theophylactum in h. l. Quibus praevisse videtur Chrysostomus, cum in Hom. I. super Eph. I. in hac verba: καὶ ὡς ἐξελέξατο &c. ita scripsit: ὁ δὲ λέγει τοῦτο ἐστὶν, δι' ἃ εὐλόγησεν ἡμᾶς Διὰ τῆς καὶ ἐξελέξατο, i. e. *Hoc est autem, quod dicit: per quem nos benedixit, per eum etiam elegit.*

§. CXIIX. Porro in v. 5. subjicit Apostolus: *Qui predestinavit nos, quos adoptaret in filios Διὰ ἰησοῦ χριστοῦ, per Jesum Christum.* Quibus verbis, ut & in seq. vers. 6. 7. 10. 11. &c. rursus de Christo Mediatore loquitur. Merito igitur in hoc, quem & modus loquendi & contextus indicat, sensu acquiescimus, & quod *in Christo* electi dicimur, de ipso Mediatore accipimus, usque dum ratio, ob quam à propriâ verborum significatione & contextus συναφείᾳ recedendum, & in v. 4. aliter, quàm in antecedentibus & consequentibus, Christus considerandus sit, satis pugnant allata fuerit.

§. XCIX. Tertia denique & quarta expositiones textui vim inferunt manifestam. Illa quidem: dum verbis Apostoli circa necessitatem aliquid superaddit, & sen-

sum ita supplet: *Elegit nos in ipso scilicet adoptandos.* Hæc: dum iisdem aliquid detrahit. Nam in Textu Paulino legitur pronomen *ἡμᾶς* bis positum, &, interjectâ distinctiōnis notâ, constructur semel cum verbo *ἐξελέξατο* iterum cum verbo *εἶναι* h. m. *ἐξελέξατο ἡμᾶς ἐν αὐτῷ πρὸς καταβολῆς κόσμου, εἶναι ἡμᾶς ἀγίους &c.* Macovvius verò, sublimita distinctione, ac si pronomen *ἡμᾶς* tantum esset semel positum, verbisque trajectis sic legit: *ἐξελέξατο ἡμᾶς εἶναι ἐν αὐτῷ ἀγίους*, i. e. *elegit nos esse in ipso Sanctos.*

§. C. Porro utraque dividit, quæ Apostolus composita esse voluit. Nam ex contextu hoc: *ἐξελέξατο ἡμᾶς ἐν αὐτῷ πρὸς καταβολῆς κόσμου, εἶναι ἡμᾶς ἀγίους*, nemo, qui Grammaticam construendi rationem novit, aliter judicare potest, quàm τὸ ἐν αὐτῷ pertinere ad verbum *ἐξελέξατο*. Quando igitur *Beza*, & qui ipsum sequuntur, nec non *Macovvius*, nulla cogente causâ, id à verbo *ἐξελέξατο* sejungunt, & illi quidem ad aliquid, quod subintelligi debeat; hic ad sequentia, *εἶναι ἡμᾶς ἀγίους*, referunt, manifestum est, quòd fallaciam divisionis committant.

§. CI. Macovvius quidem hanc verborum Apostolicorum trajectiōnem probare conatur, *Rationes*, inquit, *cur hæc trajectiō necessariò in his verbis est admittenda, sunt hæc:*

I. *Quia τὸ εἶναι construendum est necessariò cum ἐξελέξατο, cum nullum sit verbum aliud, quod precedat infinitum esse. Sensus ergò hic erit: Elegit nos esse in Christo &c.*

II. *Ostendit hoc versus antecedens tertius, cui respondet hic quartus. Nam dicit, benedixisse Deum omni benedictione, quæ est in Christo Jesu: & docet electos nos esse ad hoc ab aeterno, ut in illo nobis benedictiones istas conferret.*

§. CII. Verùm rationes hæ ita sunt lubricæ, ut dum eas producit *Macovius*, vix seriò rem agere videatur. Neutri enim ulla consequentiæ vis inest. Non *priori*. Quæ enim, quæso, hæc consequentia est: τὸ εἶναι in textu Paulino regitur à verbo ἐξελέξατο. Ergò τὸ εἶναι non potest cum eodem construi, sed per trajectionem ad verbum εἶναι referendum est? Cur non potius contrà tùm τὸ εἶναι sine trajectione ad verbum ἐξελέξατο pertinere; tùm τὸ εἶναι ab eodem regi statuis: Cùm non modò hæc inter se non pugnent, sed etiam rationi construendi, & regulis Grammaticis sine ulla violentia utrumque conveniat. *Nec posteriori*. Nulla enim ratio apparet consequentiæ hujus: in v. 3. dicit Paulus, Deum benedixisse nobis omni benedictione spiritali in Christo. Ergò cum in vers. seq. dicit: quemadmodum elegit nos ἐν αἰῶνι in ipso &c. docet, electos nos esse ad hoc ab æterno, ut in illo nobis benedictiones istas conferret. Nulla, inquam, hæc consequentia est: cùm in antecedente illo nihil extet, ex quo consequens rectè deducatur. Imò connexionem versiculi quarti cum tertio qui expendit, facild ex particula καὶ animadvertit, Apostolum d. l. nihil docere aliud, quam hoc; Deum benedixisse nobis in Christo, sicut in eodem nos elegit.

§. CIII. Vides ergò, lector, quàm infirmis, imò nullis nitantur fundamentis quatuor illæ Calvinianorum expositiones, quibus arduum hunc locum Apostoli pro suo quisque lubitu, modò addendo, modò detrahendo, modò verba trajiciendo, & composita dividendo, in sensum, quem ipsi volunt, temerario planè usu detorquent: contrà autem in aprico est, solam illam, quam nos adduximus, explicationem contextui conformem esse & genuinam Apostoli mentem exprimere.

F 3

§. CIV.

§. CIV. Quod etiam à Calvinianis agnoscit D. Johannes Crocius, dum in Def. part. II. controvers. pr. p. 394. & seq. nostram orthodoxiam, quâ meritum Christi electionis impulsivam causam statuimus, non solum approbat, sed etiam confirmat, tum *hocce loco Apostoli*, tum *ratione*: cujus verba digna sunt, quæ hic legantur: ita autem illæ ad argumentum *Menzeri*, à conformitate decreti & executionis petiunt, inter alia respondet: Major de electione accepta non nisi limitatè est vera, videlicet in genere causæ efficientis principis, impulsivæ, meritivæ & finalis. Rectè igitur subsumis: Justificationis causæ sunt Dei misericordia sive gratia & Christi meritum. Ergo eadem sunt causæ electionis. De Dei misericordia nulla est controversia. De Christi merito quaritur. Sed hujus tanquam causæ intuitu, quoscumque elegit, electos esse *Scriptura clare docet*, & ratio ex Dei verbo petita confirmat. Scriptura docet, cum nos in Christo electos esse dicit Eph. 1. v. 4. id enim nihil aliud est, quàm *per & propter Christum* nos electos esse. Nempe ille satisfecit Deo pro peccato, & effecit, ut posset peccatores, quos vellet, salvâ suâ justitiâ eligere. Ita dicitur Deus benedixisse nobis in Christo. *ibid.* Idem ratio confirmat. Deus est ignis consumens Deut. 4. v. 24. Peccatori igitur non patet ad Deum accessus, nisi interpolatâ satisfactione. Ergo in satisfactione fundatur dilectio Dei, quòd quosdam ad vitam æternam eligit. Hoc ergo sensu Christus est causa electionis.

§. CV. Eandem sententiam putat haberi etiam in Confessione Gallicana art. XII. Anglicana posteriore cap. VII. Scoticana art. IIX. ubi dicimur in Christo Jesu elegeri: item in Confessione *Helvet. priorè cap. X. Belgicæ art. XVI. que per Jesum Christum electos nos docet.*

§. CVI.

§. CVI. Ita Grocius prater & contra *Wendelini* aliorumque Calvinianorum opinionem. Ne tamen desset, in quo à nobis dissentiret, visum est ei statum quæstionis restringere ad *Fidem prævisam*, an ea electionis *causa instrumentalis* sit dicenda.

§. CVII. Verum de instrumentalis causæ appellatione, an fidei in ordine ad electionem conveniat, nec ne, nolumus nunc cum quopiam contendere, quanquam quosensu phrasi hac nostratum quidam usi fuerint, superius in §. XLI. & seq. à nobis expositum est, ubi videas. Rem ipsam quod attinet, quæstionis cardo vertitur in hoc: *Num intuitu fidei in Christum sumus electi?* cujus affirmativa non indiget ulteriori probatione, si semel probatum & admissum fuerit, quòd intuitu meriti Christi sumus electi: Cùm supra in §. XL. ostenderit, id intelligi oportere de merito Christo, ratione applicationis considerato, h. e. de illo, quatenus fide est apprehensam vel apprehendendum. Secundum rem verò idem sunt, *meritum Christi*, quatenus fide est apprehensum vel apprehendendum; & *fides in Christum* seu fides, cum merito Christi conjuncta, sicut & hæc: *electum esse intuitu meriti Christi, fide apprehendendi: & intuitu prævisæ fidei in Christum electum esse*, inter se non differunt, nisi in modo loquendi, dum in priori phrasi meritum Christi in recto, fides in obliquo casu per modum connotati; in posteriori autem contra fides in recto, & meritum Christi in obliquo casu ponitur.

§. CVIII. Atque hæc de loco Eph. I. v. 4. Priùs autem, quàm ad alia progrediamur, discutienda est adhuc una dubitatio. Nempè multi, iique graves scriptores contendunt, Apostolum agere in eo non de electione ad *gloriam*, de qua in præsentia agimus, sed tantum de electione

ctione ad gratiam. Hinc Vazquez Tom. I. in p. I. Disp. XCIV. cap. 2. n. xi. *Quod autem*, ait, *hactenus probavimus, intelligitur de electione ad gratiam, qua scilicet Deus decrevit aliquos ex massa perditionis, gratuita & congrua sua vocatione eripere, aliis in ea relictis. De hac enim intelligendum esse hunc locum Pauli ad Eph. I. v. 4. ex mente omnium interpretum ostendi disputatione 89. c. 12. Et paucis interjectis: Si verò sermo sit de electione ad gloriam, ex hoc loco non potest demonstrari, fuisse ex meritis Christi, cum de ea ibi Apostolus non loquatur. Ita ille, à cujus partibus stant alii non pauci.*

§. CIX. Verum ut de distinctione hac inter electionem ad gratiam & ad gloriam; nec non de eo, an Apostolus d. l. tantum de electione ad Gratiam agat, nihil dicamus: ad præsens nostrum institutum sufficit, quòd Calviniani ipsimet locum hunc de electione ad Gloriam exponunt. Videantur inter alios Patres Synodi Dordr. de divin. Præd. a. 1. can. VII. & IIX.

§. CX. Deinde si vel maximè ponamus, quod Apostolo d. l. præcisè de electione ad gratiam sermo sit, nihil tamen minùs pro nostra sententia ex eo hunc in modum colligimus: si electio ad gloriam absoluta est, & prævisis merita Christi ordine antecedit, sequitur, quòd electio ad Gratiam absoluta & ordine prior sit prævisis Christi meritis. Consequens autem falsum esse, in dubitatione hac præsupponitur. Falsum ergò est & antecedens.

§. CXI. Ratio consequentiæ est, I. Quia ut aliàs qualibet voluntas efficax fertur in finem sub ratione mediorum, ita etiam electio ad gloriam, cum & ipsa sit voluntas efficax, complectitur in se voluntatem & gloriam, & quæ ad illius consecutionem se tanquam medium habet,
gra-

gratiæ conferendæ: Ut si illa prævisis Christi meritis sit prior; hæc iis posterior esse non possit, nisi quis absurdè statuere velit, Deum eandem gratiam quam prius æquè ac gloriam absolutè & circa intuitum ad merita Christi voluerit, postea mutata voluntate, non absolutè sed ob prævisa Christi merita voluisse.

§. CXII. II. Quia posita efficaci voluntate circa finem, etiam præcisâ omni aliâ causâ movente, voluntas mediorum necessariò ponitur. Propterea enim volumus media, quia finem efficaciter volumus, & si finem efficaciter velimus, non possumus non media velle. Hinc media alteri nunquam volumus intuitu alicujus meriti, nisi simul & finem ejus intuitu velimus: quod fit, cum deest sufficiens ratio motiva, quæ voluntatem ad finem alteri decernendum inducat: ut ita meritoria causa, si qua ad voluntatem mediorum necessaria sit, semper etiam ad voluntatem finis requiratur: imò ad hanc magis, quàm ad illam, præfertim cum finis majus bonum sit, quàm media. Non autem probabile est, præstantius bonum absolutè & nullo interveniente merito; minus autem præstans non nisi ob meritum alicui decerni, maximè si bona sint subordinata & hoc propter illud.

§. CXIII. III. Eadem consequentia probatur etiam per deductionem ad absurdum: nimirum si electio ad gloriam esset absoluta; electio autem ad gratiam intuitu meriti Christi facta sequeretur, quòd, qui electus est ad gloriam, electione suâ cursum possit excidere. Nam ad meritum Christi, ut alicui actu sit electionis meritoria causa, necessarium est, ut fide applicetur, sicut superius in §. XL. à nobis ostensum est. Fieri autem posset, ut electus ad gloriam, si absolutè esset electus, Spiritui Sancto,

G

in

in eius corde fidem operaturo, postea resisteret, & in incredulitate sua moreretur, atque sic ob pravisam finalem incredulitatem non esset eluctus ad gratiam. Quo ipso etiam electione ad gloriam excideret, cum hujus electionis fructum percipere, h. e. ad gloriam pervenire nemo possit, nisi ad gratiam quoque sit electus, & in fide ad finem usque perseveret.

§. CXIV. Dices I. Neminem esse ad gloriam electum, nisi quem in Christum crediturum Deus ab aeterno praevidit, & sic ad gratiam quoque elegit?

II. In iis, qui ad gloriam sunt electi, Spiritum S. operari fidem per vim, ut hodie loquuntur, irresistibilem.

§. CXV. Ad I. resp. Si Deus non elegit ad gloriam, nisi quos in Christum credituros praevidit, habemus nos, quod volumus, nempe quod electio ad gloriam non sit absolutè.

§. CXVI. Ad II. resp. peti τὸ ἐξ ἀρχῆς. Quae enim pro irresistibili conversionis gratia contra Remonstrantes disputant, jamdudum à nostratibus solidè refutata & falsitatis convicta sunt: qua de re nos alibi agemus. Atque haec ad nostrae sententiae confirmationem sufficiant; plura desiderantem ad B. Hunnium, Gerhardum, & alios remittimus.

CAPUT VI.

Prioris quo Calvinianorum opinio nititur, fundamenti Examen.

Loca ex Eph. 1. v. 5. Rom. IX. v. 16. 2. Tim. I. v. 9. Rom. IX. v. 18. frustra à Calvinianis ad absoluti decreti confirmationem adducuntur.

§. CXVII.

§. CXVII. Postquam nostram super propositâ quæ-
stione sententiam exposuimus, eamque uno atque altero
argumento confirmavimus, superest ut duo illa superius
in Cap. II. adducta fundamenta, quibus Calviniani suam
adstruunt opinionem, paulò altiùs expendamus.

§. CXVIII. Prius fundamentum, quod erat: *Pre-
ter Dei iudicium, nullam electionis causam in Scriptura no-
minari*; quatuor nimirum dictis Scripturæ: inter quæ pri-
mum obtinet locum illud Pauli Eph. I. v. 5. *Qui præde-
stinavit nos, ut adoptaret in filios per Jesum Christum in
se, juxta beneplacitum voluntatis suæ.* In quo tamen vix
est, ut Wendelinus pro opinione suâ quicquam habeat
præsidii: Cùm nihil ibi, nisi hoc dicatur; prædestinatio-
nem esse factam juxta beneplacitum voluntatis divinæ.
Quæ verò hæc consequentia est: Ad Eph. I. v. 5. dicitur
Prædestinatio facta juxta beneplacitum voluntatis divinæ,
nullam aliam prædestinationis causam nominat? Nam li-
cet non in allatis verbis, alibi tamen, & quidem in hoc
ipso capite aliam nominat, cum versu mox præcedente
Apostolus dicit: *Quemadmodum (Deus) elegit nos in ipso
[Christo] antequam jacerentur fundamenta mundi. Ubi
in Christo nos electos esse ante jacta mundi fundamenta,
nihil importat aliud, quàm intuitu meriti Christi: vel
propter meritum Christi nos ab æterno electos esse: qua
de re in præced. capite fusè egimus.*

§. CXIX. Secundum desumptum est ex Rom. IX.
v. 16. quod à Wendelino sic citatur: *Electio non est ejus,
qui velit, nec ejus qui currat, sed misereentis Dei.*

§. CXX. Ad quod resp. I. Vocabulum electionis in
prædicto Pauli loco non haberi, utpote ubi hæc saltem;
Itaque non volentis est, neque currentis, sed misereentis Dei,
verba leguntur, & quidem, ut patet per modum conclu-

fionis illata ex isto Dei effato: *Miserabor, cujuscunque misereor, & commiserabor, quemcunque commiseror.* In quo, ut & cæteris, quæ in contextu antecedunt, sicut non existimamus de æterna agi prædestinatione, ita nullam videmus cogentem causam, cur, quæ inde ab Apostolo inferuntur, de illa accipi oporteat: quod fufius jam deducere cùm chartæ angustia prohibeat, alibi, Deo volente, & forsan in peculiari disputatione explicandi occasio dabitur.

§. CXXI. II. Si ponamus, prædicta Pauli verba accipienda esse de electione seu prædestinatione æterna: ne sic tamen *Wendelinus* quicquam adversum nos obtinebit. *Ex eo enim, quod electio non est volentis, neque currentis, sed misereantis Dei, nihil sequitur, quàm electionem non pendere ex nostra voluntate, vel cursu & studio operum, sed ex Dei misericordia; quod ambabus nos manibus largimur, nihilominus nobis persuasum habentes, firmo adhuc talo stare, quod Ecclesiæ nostræ docent; Deum intuitu meriti Christi, quod fide nos apprehensuros prævidit; vel intuitu fidei in Christum ad vitam æternam nos elegisse. Neque enim calculum nostrum merebitur, quisquis sic colligere voluerit. Electio non pendet ex nostra voluntate vel cursu; seu ex nostro conatu & studio operum, sed ex misericordia Dei. Ergò Deus elegit nos non intuitu meriti Christi, fide apprehendendi, vel intuitu fidei in Christum. Nam etsi gratia & misericordia Dei merito operum nostrorum rectè opponitur, adeò ut duo hæc: per gratiam aliquid conferri, & tamen ex merito operum conferri, Apostolus Rom. XI. v. 6. pro contradictoriis habeat: Si inquit, per gratiam, non jam ex operibus, quandoquidem gratia non est gratia. Sin ex operibus, jam non est gratia, quandoquidem opus jam non est*

est opus: nusquam tamen reperio, merito Christo & fidei perinde gratiam & misericordiam Dei opponi, sed potius, sicut non per opera, sed gratis per Dei gratiam; & tamen per fidem, per Redemptionem, qua est in Christo Jesu iustificamur, Rom. III. 24. c. IV. v. 5. &c. ita nihil obstat, quò minus rectè dicatur, non ex nostro conatu & studio operum, sed ex Dei misericordia; & tamen simul ex intuitu fidei in Christum, seu ex prævisione meriti Christi, fide apprehendendi nos electos esse.

§. CXXII. Porro tertium Scripturæ locum citat Wendelinus ex 2. Tim. I. v. 9. his verbis: *Qui servavit nos & vocavit vocatione sancta, non ex operibus nostris, sed ex suo proposito & gratia.* Quibus Apostolus, non agit de electione æterna, sed de salute, quam Deus in tempore electis confert, ejusque causam docet non esse nostra opera, sed Dei propositum & gratiam. Hinc non video, quâ consequentiâ exinde deduci possit, quòd electio ad vitam æternam sit absoluta, h. e. citra intuitum ad meritum Christi, fide apprehendi facta.

§. CXXIII. Addo, quòd Apostoli verba Wendelinus mutilatè citat, omissis hisce: *Quæ data est nobis in Christo Jesu ante tempora æterna.* Quæ ad antecedentia pertinent, & gratiam, secundum quam Deus nos servat & vocat, significant nobis datam esse ab æterno. Atque hæc admittimus de æterna electione accipi posse, quemadmodum & à plerisque interpretibus de ea accipiuntur, ut gratiam nobis datam seu destinam esse ab æterno, quoad rem, idem sit, quod ab æterno nos electos esse. Quia autem illa gratia nobis non absolutè, sed in Christo Jesu data dicitur, tantum abest, ut locus hic Calvinianorum opinionem de absoluto electionis decreto stabiliat, ut eam potius evertat, & nostram, quâ Christum ejus

meritoriam causam statuimus, sententiam solidè confirmet.

§. CXXIV. Ad quartum denique locum devenimus, qui Rom. IX. v. 18. ita habet: *Itaque cujus vult, miseretur; quem autem vult indurat.* De quo accuratè perpenso vix aliud ferri potest iudicium, quàm quod de verfu præcedente decimo sexto, ex quo & subsequente illum Apostolus per modum conclusionis deducit; supra in §. CXX. talimus: videlicet quod urgens ratio, cur de æterno electionis & reprobationis decreto accipiendus sit, nulla appareat. Cujus uberiorem declarationem, cum majoris ea operæ sit, quàm ut hic commodè possit institui, ad eandem rejicimus occasionem, ad quam præcedentis v. 16. explicationem superius reservavimus.

§. CXXV. Quid? quod si vel maximè quis concesserit, de electione & reprobatione æterna citatarum locum agere, adhuc tamen, quod *Wendelino* respondeatur, in promptu est. Nam phrasis hæ: *cujus vult miseretur, & quem vult, indurat,* potest accipi bifariam.

I. De voluntate *simpliciter absoluta*, quæ omnem planè commiserationis & indurationis causam excludat, ut sensus sit: Deum nullo habito respectu ad hominum fidem vel incredulitatem, tantùm quòd sibi ita placeat, misereri, quorumcunque miseretur, & indurare, quoscunque indurat.

II. De voluntate *secundum quid absoluta*: in quantum scilicet Deus, cum ob peccatum omnes posset damnare, nemini ob propria merita obligatus est misericordiam exhibere, quamvis eam, cui exhibet, non nisi ob meritum Christi, fide apprehensum, exhibeat.

§. CXXVI. Prior sensus, utut Calvinianis arri-
deat, à mente tamen Apostoli longè est alienissimus.

Pri-

Primum enim testatur Scriptura Sacra, Deum nosse ullius, nisi poenitentiam agentis, & meritum Christi fide apprehendentis misereri, vel quenquam nisi incredulum damnare, juxta illud Christi: *Hec est voluntas ejus, qui misit me, ut omnis, qui videt filium, & credit in eum, habeat vitam aeternam, Job. VI. v. 4. Non misit Deus filium suum in mundum: ut condemnet mundum, sed ut servetur mundus per eum. Qui credit in eum, non condemnatur: qui vero non credit, jam condemnatus est: quia non credit in nomen unigeniti filii Dei, cap. III. 17. 18.*

§. CXXVII. Deinde ex consideratione locorum, quae à Paulo ex Exod. XXIII. 19. & cap. ix. v. 16. citantur, non obscure potest ostendi, quod utroque in loco aliqua, & in illo quidem commiserationis; in hoc autem indurationis causa, eaque à voluntate Dei diversa praesupponatur: quod fasè docet Franzius in Tr. de Interpret. orac. XXXVIII. & seq. quò lectorem remitto.

§. CXXVIII. Non igitur priori, sed posteriori sensu intelligi debet, quod Apostolus de Deo dicit: *Cujus vult, miseretur, quem autem vult, indurat.* Nempe quia Deus ob commissum peccatum, sine ullius injuriâ, omnes homines poterat damnare, nec ulli quicquam ex propriis meritis debeat, non nisi ejus beneplacito adscribendum est, quod ab aeterno voluit illorum misereri, & in tempore misit filium suum, ut passione & morte sua pro eorum peccatis satisfaceret; quò item per Verbum & Sacramenta in cordibus non contumaciter repugnantium, fidem operatur; Atque haec est simpliciter absoluta voluntas.

§. CXXIX. Quòd autem actu illos tantùm, quos & quia praevitit in Christum credituros, misericordiâ suâ complexus ad aeternam vitam elegit, & contra illorum, quos

quos prævidit oblatam gratiam rejecturos, & in incredulitate perseveraturos, non miseretur, sed eos in miseria sua relinquit, reprobatur, vel etiam indurat: id utique utrumque in voluntatem Dei referendum est, non tamen prout ea simpliciter, sed *secundum quid absoluta* est: nempe secundum hoc, quod hominum non miseretur ob ullam causam, quæ ex ipsorum viribus, conatu & studio proveniat, *absoluta* est. Secundum illud autem, quod quorumcumque miseretur, ob meritum Christi fide apprehensum miseretur; & quos in miseria relinquit, reprobatur, indurat, ob malitiosam gratiæ rejectionem & contumacem repugnantiam deserit, reprobatur, vel indurat, non *absoluta*, sed restricta est: cum ad hæc causas Deus liberimè se adstrinxerit, earumque intuitu ab æterno vel ad damnationem reprobaverit, quoscumque elegit vel reprobavit, ut de electione superius probatum dedimus; de reprobatione autem suo loco ostenditur. Et tantum de priore Calvinianorum fundamento, quo decretum electionis absolutum stabilire conantur.

CAPUT VII.

Posterius Calvinianorum fundamentum expenditur.

Posterius fundamentum in Syllogismum redactum. Consutatur, Aurori stabilimenti Irenici respondetur. Dux ejus exceptiones soluta.

§. CXXX. Accedimus ad posterius fundamentum, quod erat; *In iis, quos Deus elegit, nihil fuisse, quod ad electionem & amorem permovere Deum posuerit. Quod,*

ut

ut cuius sit ponderis, evidentius appareat, in Syllogismum redigemus, qui hic erit: *In quibus nihil fuit, quod ad electionem & amorem permovere Deum potuerit, illorum electio est absoluta. Atqui in iis, quos Deus elegit, nihil fuit, quod ad electionem & amorem permovere Deum potuerit. Ergo illorum, quos Deus elegit, electio est absoluta.* Eadem collectio est etiam Autoris Stabilimenti Irenici, cujus verba superius in Cap. II. §. XXIX. citavimus.

§. CXXXI. Minor probatur: *quia Deus elegit homines in peccatis mortuos, ad omne bonum opus ineptos, eterne mortis reos.* Hinc prosyllogismus ad minoris confirmationem provenit talis: *Quicumque erant in peccatis mortui, ad omne opus bonum inepti, eterne mortis rei, in illis nihil fuit, quod ad electionem & amorem permovere Deum potuerit. Atqui illi, quos Deus elegit, erant in peccatis mortui, ad omne bonum opus inepti, eterne mortis rei. Ergo in illis, quos Deus elegit, nihil erat, quod ad electionem & amorem permovere cum potuerit.*

§. CXXXII. Eandem minorem confirmat Autor Stabil. Irenici I. *Ratione*; quod omnium hominum una & eadem sit conditio, quandoquidem omnes defecerint, & eternam mortem promeruerint. II. *Per remotionem omnium*, quæ præter Dei beneplacitum, pro causa electionis à quopiam adduci possint. Vide supra in §. XXIX.

§. CXXXIII. Verùm ad hæc quoque quæ respondemus, succurrunt. Et quidem principale argumentum quod attinet, resp. dupliciter intelligi posse, quod dicitur: *In iis, quos Deus elegit, nihil fuisse, quod ad electionem & amorem Deum permovere potuerit, nempè vel simpliciter: quod planè nihil, neque per Naturam neque per Gratiam, nec actu nec potestate; vel secundum quid: quod per Naturam nihil, seu nihil naturale in iis fuerit, quod &c.*

H

§. CXXXIV.

§. CXXXIV. Si priori intelligatur modo, falsa est propositio minor. Nam etsi *per Naturam*, quæ tota peccatorum sordibus commaculata est, *nihil*; *per gratiam* tamen aliquid in ipsis fuit, quod ad electionem ad amorem permovere Deum potuerit. Fuit enim in iis *fides in Christum*, non quidem *actu*, quia ab æterno, quo facta est electio, homines nondum erant; sed *potestate*, & aliquando extitura, cujus tamen intuitu Deus perinde, ac si actu extitisset, ad electionem & amorem permotus est: & quidem Wendelini modo loquendi utar, qui quo sensu admitti possit vel debeat ex superius in Cap. III. §. XLI. alatis patet.

§. CXXXV. *Sin posteriori modo*: negatur major, quæ facile ad absurdum deduci potest. Nam si ex illo, quod nihil, ob quod eligerentur *per Naturam* in hominibus fuit, rectè infertur, eorum electionem esse absolutam, h. e. præter Dei beneplacitum, nullam sui causam agnoscere: etiam ex hoc: quod iis, qui in tempore salvantur, *per Naturam* nihil inest, quod ad salvandum eos permovere Deum possit, inferendum erit, homines in tempore salvari *absolutè*, seu salvationem eorum esse *absolutam*, h. e. præter beneplacitum Dei, nullam sui causam agnoscere. Est enim, quantum ad præsens, utriusque sequelæ par ratio. Consequens autem posterioris, etiam juxta Calvinianos, falsum est, utpote quibuscumque docent, præter Dei beneplacitum, etiam meritum Christi & fidem esse causam, cur in tempore salvantur, quicumque salvantur. Ergo nec prior collectio rectè sese habet.

§. CXXXVI. Porrò quod ad principalis argumenti minorem propositionem confirmandam urgetur; *Deum elegisse homines in peccatis mortuos, ad omne bonum opus ineptos, æterna mortis reos*: id nihil evincit, nisi hoc:

*in iis, qui electi sunt, per naturam nihil fuisse, vel nihil natura-
rale fuisse, quod ad electionem & amorem permovere
Deum potuerit: quod & nos largimur, Pelagianorum &
Semipelagianorum, qui naturæ corruptæ aliquas vires et-
iam in Spiritualibus tribuunt, errorem seriò detestantes,
& longissimè à nobis removentes, cujus tamen à Wende-
lino & aliis non citra insignem injuriam accusamur.*

§. CXXXVII. Hinc ad allatam prosyllogismum
respondemus, committi in illo fallaciam à dicto secun-
dum quid ad dictum simpliciter. Nam ejus major pro-
positio falsa est, si illud quidem, quod in ipsa locum præ-
dicatio obtinet, *simpliciter accipiat, ut citra dubium à
Wendelino accipitur, hoc scilicet sensu: Qui in peccatis
erant mortui, ad omne opus inepti, aeternæ mortis rei, in iis
planè nihil, b. e. nec per gratiam, nec per naturam, nec actus,
nec potestate, & aliquando extitutum quicquam erat, quod
ad electionem & amorem permovere Deum potuerit: quæ
nobis non adversatur.*

§. CXXXVIII. Ad rationes verò, quas Autor Sta-
bil. Irenici ad ejusdem minoris propositionis confirmatio-
nem adfert, & quidem ad priorem, quod omnium ho-
minum una & eadem sit conditio, respondemus nos, ex
parte hoc verum esse; ex parte autem falsum. Verum
est respectu peccati originalis ut & respectu peccatorum a-
ctualium, quatenus ea naturam corruptam necessitate quâ-
dam internâ consequuntur. Falsum autem respectu ma-
litiæ sponsæ contractæ, quæ in uno sanè major est quàm in
altero, quod suo loco de decreto reprobationis acturi fusè
deducemus.

§. CXXXIX. Quando igitur prædictus Autor hunc
in modum colligit: *omnium hominum eadem est condi-
tio (omnes enim defecerunt & mortem præmeriti sunt*

Gen. VI. v. 5. c. IIX. v. 21. Rom. III. v. 12. 23. Eph. II. v. 1. 4. 5.)
Ergò in illis, qui electi sunt, Deus nullam invenit causam, cur præ cæteris eos eligeret; negatur antecedens, si de hominibus tertio respectu, nempe ratione malitiæ sponte contractæ id intelligatur. Quòd si verò accipiatur de hominibus primo & secundo respectu consideratis (ita autem illud accipi debere, allegata dicta Scripturæ evincunt) neganda est consequentia. Nam ex antecedente sic intellecto non sequitur, quòd Deus in nobis simpliciter nullam; sed tantum, quòd nullam viribus naturæ corruptæ acceptò ferendam invenerit causam, cur unum præ altero elegerit: ut ita collectio citati Autoris anonymi ob fallaciam à dicto secundum quid ad dictum simpliciter vacillet. Etsi enim in hominibus, quatenus æqualis sunt conditionis h. e. quatenus æquè sunt naturà peccatores & filii iræ; per naturæ vires nihil inest, inest tamen aliquid per gratiam, non quidem omnibus, sed tantum iis, qui non contumaciter Deo resistunt, supernaturaliter concessum, cujus intuitu Deus hos, qui electi sunt, præ cæteris elegit.

§. CXL. Ad posteriorem probationem resp. in ea non enumerari omnia, quæ, præter Dei beneplacitum, pro causa electionis à quopiam adduci possint. Enumerantur quidem 1) prævisio fidei, à viribus naturalibus profectæ: 2) prævisio bonorum operum & qualitatum. 3) externum studium & desiderium audiendi verbum Dei: ex quibus nullam pro causa electionis habendam esse, ipsimet agnoscimus. Sed præter tria hæc, potest adhuc quartum superaddi, nempe *fides in Christum*, non à naturæ viribus, sed à *supernaturali gratia* dependens. Atque hujus intuitu dicimus nos ab æterno electos esse, quicumque in tempore salvantur.

§. CXLI.

§. CXXI. At excipit Anonymus in Vict. Stab. p. 101.
Weil der seeligmachende Glaube nicht in unserm Vermögen stehet/ sondern ein Geschenk Gottes ist/ so fragen wir nochmahls/ was doch die eigentliche Ursache sey: daß Gott der HERR aus den Menschen (die einerley Beschaffenheit waren) etliche erwahlet/ die andere aber verworffen und verdammet habe/ wegen der endlichen Unbussfertigkeit und Unglaubens? Quibus hoc intendit: Fidem salvificam, quia Dei donum est, non posse pro causa haberi, cujus intuitu nos Deus elegerit,

§. CXXII. Ad quod resp. non repugnare, aliquid donum Dei esse, & esse causam, cujus intuitu Deus aliquid quid homini conferat: quod ipsius fidei exemplo manifestum est, quæ ut rectè dicunt Calviniani, donum Dei; & tamen ut justificationis, ita & salutis æternæ causa est. Quod si igitur fides in Christum, non obstante, quoddam Dei donum sit, causa est, cur in tempore Deus nos justificet & salvet, ut Calviniani concedunt, quidni etiam ab æterno, cur ad salutem nos elegerit, causa esse potuerit?

§. CXXIII. Dicis: Fides hoc ipso, quod Dei donum est, non est in hominis potestate. Ergo causa, quod quidam credunt & electi sunt, alii autem non credunt, & ob credulitatem reprobati sunt, non est in ipsis, sed in in Deo, qui pro suo beneplacito fidem illis donavit; his non item.

§. CXXIV. Resp. ad antecedens: Etsi fides non est in hominis potestate sita, ut suis eam viribus consequi possit; in ejus tamen potestate est obicem ponere, ne fidem tanquam donum suum Deus per ordinaria media ipsi impertiat. Hinc quod in consequente dicitur: Causam: quod quidam credunt, non esse in hominibus, sed in Deo, fidem pro beneplacito suo iis largiente; id verbo

Dei consentaneum est, Eph. II. v. 8. Phil. II. v. 13. & à nobis idcirco conceditur. Quod autem causa, cur alii in incredulitate perseverent, similiter in Deo esse inferitur, id sicut Scripturæ Sacræ 1. Tim. 2. v. 4. 2. Petr. 3. v. 9. & alibi contrariatur, ita nec ex antecedente sequitur. Fides enim, quamvis Dei donum sit, non tamen datur, nisi ei, qui operationem Spiritus S. sine malitiosa & contumaci repugnantia admittit. Sicut igitur productio fidei in homine non contumaciter repugnante à solo Deo, tanquam à causa dependet; ita defectus fidei est à solo homine, qui contumaci repugnantia & mediorum rejectione impedit, quod minus eam in voluntate ipsius Deus producat. Causa igitur, quod aliqui non credunt, non in Deo, sed in ipsis hominibus incredulis residet.

§. CXLV. Verùm in his nondum acquiescit ad-
versarii curiositas, sed quærit ulterius: Warumb Gott
der HERR in so viel Menschen die Unwissenheit / die
Bosheit und Unglauben nicht hinweg genommen? War-
umb er ihnen den seligmachenden Glauben durchs Wort
nicht mitgetheilet habe? da ers doch als ein allmächtiger
HERR / der aller Menschen Herzen in seiner Hand hat/
wohl thun können. Et in Vict. Scab. p. 101. Warumb er
nicht / als ein allmächtiger Gott / von allen die Bosheit
und Unglauben genommen / und allen mit den Geist der
Gnaden erleuchtet habe?

§. CXLVI. Summa eorum redit huc: Deus est omni-
potens, qui omnium hominum corda in manu habet.
Ergo potest illorum, qui reprobis sunt, malitiosam con-
tumaciam tollere; & sic facere, ne repugnent amplius,
sed tandem convertantur. Ergo dum hoc non facit, ipse
in causa est, quod in incredulitate reprobi perseverant, nec
Spiritus S. repugnare desinunt.

§. CXLVII.

§. CXLVII. Huc usque exceptio Anonymi, cui mirum quantum roboris inesse existimat. Hinc in Stabil. h. l. Wohlau/ inquit, kan uns der Doctor hierin willfahren/ und höher kommen/ denn S. Paulus, D. Luther, und andere kommen sind: so wår es uns lieb zu vernehmen. Et in Victoria Stabil. d. l. Hier wolte sich D. Himmel ohne Umschweif und Verwickelung weiter erklären.

§. CXLIX. Sed nihil est, quod causæ nostræ hinc metuamus. Nam, quantum ad priorem attinet collectionem, totam nos auctori largimur: nempe Deum, cum sit omnipotens, suâ omnipotentia posse etiam reprobatorum contumaciam tollere, & sic efficere, ne repugnent amplius, sed ut tandem convertantur. In altera autem negamus consequentiam. Neque enim ex eo, quod malitiosam hominum repugnantiam Deus per omnipotentiam suam non aufert, (quod tamen poterat) rectè sequitur, ipsum causam esse, quod multi non convertuntur, nec repugnare desinunt. Non enim statim, qui potest impedimentum tollere, nec tollit, causa est producti vel impediti effectus: sed tunc demum pro causa is habendus est, si etiam teneatur illud impedire, vel impedimentum tollere, ut in Metaphysicis traditur, Deus autem, qui per ordinaria media in cordibus hominum operari pro liberrima voluntate sua decrevit, quo jure obligatus tenetur, ut iis, qui media contumaciter rejiciunt, per omnipotentiam suam vel incredulitatem adimat, vel fidem infundat?

§. CXLIX. Quærenti igitur: Warum **GOTT** der **HERR** nicht als ein allmächtiger **GOTT** von allen die Bosheit und Unglauben genommen: respondemus, propterea Deum hoc non fecisse, quod ei placuerit nobiscum agere tanquam cum hominibus, non tanquam cum
bru-

brutis vel lapidibus. Ideò ordinavit media, per quæ velit in nobis efficax esse, & simul iis nos viribus instruxit, ut liberè possimus mediis illis uti & non uti; contumaciter iis resistere & non resistere. Quæ qui negligit, & idcirco non convertitur, suâ culpâ negligit.

§. CL. Hæc qui nondum capit, is ordinem, juxta quem Deus in temporalibus nobiscum agit, sibi ob oculos ponat. Non enim inter veros Christianos dubium est, quin nobis alimenta Deus præbeat, & de cunctis, ad vitæ sustentationem necessariis, clementer prospiciat: quod etiam in quotidianis nostris præcibus confirmetur. Hoc autem non absolutè & per suam omnipotentiam, sed per media è se constituta facere solet. Jam si adeò quis demens esset, ut ex proposito omnia contemneret media, nec vel cibum præsentem capere veller; an putas, Deum per suam omnipotentiam cum eo esse acturum, & præter ordinem, à se institutum, miraculosè ipsum conservaturum? aut si fame periret, an Deum propterea, quòd potuit suâ omnipotentia ejus vitam conservare, nec eam conservavit, causam mortis dices?

§. CLI. Si verò in hisce ad Dei omnipotentiam confugiendum non est, nec in Deum causa mortis referenda, si quis neglecto cibo pereat; cur in conversionis negotio ad illam confugis, & culpam ejus, quod multi, qui ordinaria media contemnunt, non convertuntur, in Deum rejicis: Cùm tamen in hoc Deus ordine, à se instituto, non minus, quam in iis, quæ ad vitam temporalem spectant, se liberrimè alligaverit?

§. CLXII. Dicis, in rebus temporalibus homo adhuc libertate agendi pollet, quâ in rebus spiritualibus prorsus destituitur. Nulla igitur hîc comparatio institui potest.

§. CLIII.

S. CLIII. Resp. Verum est, quòd in temporalibus homini post lapsum reliqua sit aliqua libertas; in spiritualibus non item: neque in hoc comparatio à nobis iam instituta est. Loquimur enim tantum de externo mediolorum usu, & volumus hoc: Sicut Deus in temporalibus vult, ut mediis à se ordinatis utamur, nec causa mortis ex hoc dicendus est, quòd ejus, qui spreto cibo, fame interit, vitam per omnipotentiam suam non conservat: ita in conversione similiter vult, ut mediis à se constitutis utamur, nec ex eo, quòd in praefactis & media contumaciter excutientibus peccatoribus incredulitatem non per suam omnipotentiam auferit, causa damnationis eorum dici potest. In externo autem usu mediolorum, per quæ Deus conversionem in nobis operari vult, homini adhuc superesse libertatem, in confesso est. Possumus enim, si volumus, ad cœtum Ecclesiæ accedere, verbum audire, & nobiscum id meditari. Quod ubi fecerimus, Deus etiam gratiã suã aderit, & mentem, si malitiosa repugnantia absit, per verbum illuminabit, voluntatem movebit, cor lapideum tanget, emolliet, tollet, & carneum dabit. Deinde possumus etiam viribus per gratiam acceptis ulterius uti ad fidei & novæ vitæ incrementum; possumus orando, meditando, carnem crucifigendo instare, donec tandem ex hac peccatorum & miseriarum valle in cœlestem, quò omnes tendimus, patriam transferamur.

CAPUT IIX.

Argumenta Wendelini, quæ contra veram sententiam urget, expenduntur.

Argumenta Wendelini quousque nobis opponantur. Responsio ad I. Aliud est ex Gratia; aliud ex Electionis gratia dari, Ad II. Deum elegisse nos, ut essemus Sancti, bifariam exponi solet: nimirum de sanctitate vel hujus, vel futura vita. Accommodatio ad argumentum. Ad III. non repugnat, aliquid alio, atque alio respectu habere se ut causam impulsivam, & ut effectum. An fides electionis effectus sit. Ad IV. antecedens; ad V. VI. & VII. consequentia negatur.

§. CLIV. Huc usque præcipua, quibus absolutum prædestinationis decretum substructum est, fundamenta ad veritatis lancem expendimus. Pedem nunc figeremus, nisi negotium nobis facerent argumenta, quibus adversarii veram, & à nobis suprâ in Cap. III. expositam sententiam, quòd scilicet in Christo facta sit electio ad vitam æternam, labefactare conantur. Ea verò à Wendelino in Epit. Theol. Christ. lib. I. cap. III. hoc ordine & modo proponuntur.

I. Nihil boni spiritualis in homine peccatore Deus prævidit, nisi quod ex gratia ipsi daturus erat: quod negare non potest, nisi qui cum Pelagio sentit. Ergò non fident aut bona opera prævidit, nisi qua ex prima electionis gratia erant fluxura.

II. Idèd nos Deus elegit, ut sancti & inculpati coram ipso essemus. Eph. I. v. 4. Ergò non elegit, quòd tales futuros præviderit, vel quòd tales in conspectu ejus essemus.

III. Fi-

III. Fides est effectum electionis, Act. 13. v. 48. cre-
diderunt, quotquot erant ordinati ad vitam eternam. Er-
gò fides non est causa, propter quam sumus electi, seu, quæ
Deum ad nos eligendum permoverit.

IV. Si ideo nos Deus elegisset, quoad voluntatem no-
stram bonam, quod in studio pietatis cursum prævidisset,
electio esset volentis & currentis hominis. Atqui falsum est
consequens. Rom. 9. v. 16. Electio non est ejus: qui velit, ne-
que ejus, qui currat, sed Dei misericentis.

V. Si electio penderet ex fide prævisa, sequeretur
nos priores elegisse Deum. Atqui falsum consequens: Ergò
& antecedens. Assumptio probatur, Job. 15. v. 19.

VI. Si fides prævisa & opera impulissent Deum ad
electionem nostri eternam, impellerent quoque eundem ad
vocationem nostri temporalem. Atqui falsum est consequens,
teste Apostolo 2. Tim. 1. v. 9. Vocavit nos vocatione sua san-
cta, non ex operibus nostris, sed ex suo proposito & gratia.

VII. Si fides & sanctitas in eligendo homine fuit præ-
visa, & tanquam conditio quadam in objecto electionis re-
quisita, sequitur objectum electionis fuisse hominem per gra-
tiam jam instauratum, justificatum & in ipso limine eternæ
vitæ constitutum. Atqui falsitatem consequentis omnes sa-
ne mentis Theologi agnoscunt. Falsum igitur & antecedens
erit.

§. CLV. Hæc potissima sunt adversariorum argu-
menta: ad quæ priusquam respondeamus, ac si hæc
notandum est, quod non solum nobis, sed & Pontificiis ea
à Wendelino opponantur: qui cum in hoc à nobis dissentiant,
quod fidei in Christum, cujus solius intuitu electio-
nem factam docemus, etiam bona opera accensent, ideo
citata argumenta, in quibus fides & bona opera conjungun-
tur, eâ saltem parte nobis repugnant, quæ de fide in Chri-

stum, quòd non simus ejus intuitu ad vitam æteram electi, concludunt.

§. CLVI. Quòd igitur ad argumentum I. attinet, consequentiam in eo negamus. Nam ex antecedente hoc: *Nihil boni spiritualis in homine peccatore Deus prævídít, nisi quòd ex gratia ipsi daturus erat; non sequitur, nec fidem aut bona opera Deum prævídísse, nisi quæ ex gratia electionis erant fluxura; sed hoc tantùm: nec fidem aut bona opera Deum in homine peccatore prævídísse, nisi quæ ex gratia ipsi daturus erat.* Aliud autem est, aliquid ex gratia dari, aliud ex electionis gratia dari, cum omne, quod ex gratia datur, statim ex gratia electionis detur. Nam eorum qui ad tempus credunt, fides & bona opera etiam sunt bona spiritualia, quæ Deus ipsis ex gratia confert; *quòd negare non potest, nisi qui Pelagio sentit, ut Wendelini verbis utar.* Ea verò non fluunt ex gratia electionis, cum qui saltem ad tempus credunt, concedentibus Calvinianis, non sint electi. Quod si verò consequens eo, quo debebat, modo inferatur: nimirum, *nec fidem prævídísse Deum, nisi quam ex gratia daturus erat;* nobis id minimè adverbatur: Cum in præced. cap. ostensum sit, nihil impedire, quò minus fides in Christum donum Dei sit, seu ex gratia Dei concessa: & simul ut ratio se habeat, cujus intuitu Deus hominem ad vitam æternam elegerit. De eo interim, an fides sit electionis effectus, & fluat ex gratia electionis, dicetur in resp. ad arg. III.

§. CLVII. Ad II. resp. in explicatione antecedentis, quo Deus dicitur nos elegisse, *ut effemus sancti & incuti pati coram ipso,* inter se non omninò convenire Antores. Quidam enim accipiunt hoc de sanctitate, quæ in statu hujus; alii de sanctitate, quæ in statu futura vitæ electis convenit. Priori modo inter alios exponunt *contra.*

Re-

Remonstrantes; posteriori Remonstrantes Belga in Collat. Hag. p. 107. quorum hæc sunt verba: Nos verò potius arbitramur, verba ista, ut simus sancti & inculpati coram ipso, respicere non ad statum credentium & electorum Dei in hac terra, sed ad statum eorundem post hanc vitam in gloria cælesti: ac proinde hæc verba: Deus nos elegit in Christo, antequam jacerentur mundi fundamenta, ut simus sancti & inculpati coram eo per charitatem, tantumdem valere, atque Deus elegit nos, ut salvi simus, idque ex pura puta charitate sua, quâ nos elegit. Et paucis interjectis: Neque verò mirum si a tribus videri debet, phrasin istam, sanctum & inculpatum esse coram Deo, tantum valere, atque in cælis glorificari: quandoquidem Scriptura etiam alibi ita loquitur: nominatim duobus locis. Prior est hujus epistolæ cap. 5. v. 26. 27. ubi tamen habent verba: Christus dilexit Ecclesiam, exposuitque semetipsum pro ea, ut eam sanctificaret, & sifteret eam sibi gloriosam: Ecclesiam non habentem maculam aut rugam, aut quicquam ejusmodi, sed esset sancta & inculcata. En, eadem habemus verba, quæ extra omne dubium non possunt intelligi, nisi (sicut etiam Musculus & Piscator rectè observant) de statu fidelium in cælo, ubi futuræ sunt nuptiæ agni, Apoc. XIX. v. 6. 7. similis planè phrasin occurrit etiam in Epist. ad Coloss. cap. 1. v. 20. 21. 22. 23. vide d. I. plura.

§. CLIX. Si posteriori hoc sensu intelligatur antecedens, argumentum nobis rursus non adversatur, cum ejus conclusio loquatur de perfecta illa sanctitate, quâ induti aliquando coram Deo apparebimus in vita æterna; in præsentia autem non de hac, sed de fide in Christum, an ipsa electionis ratio impulsiva sit, inter nos & Calvinianos controvertatur.

§. CLIX. Sin priori: resp. I. ne si conclusionem nostræ sententiæ rectè opponi. Nam sicut *fides & sanctitas* inter se distinguntur, ut arbor & fructus: ita hoc loco pro distinctis ea habemus, nec Deum statuimus propterea nos elegisse, quod *sanctos & inculpato nos futuros*; sed quòd *in Christum nos credituros* præviderit. Quemadmodum autem sanctitas nobis inhærens non est, causa *æternæ salutis*; ita nec *ad electionem* seu decretum de salute nobis conferenda se ut ratio impulsiva habet.

§. CLX. Verùm ad hanc responsionem duo excipiunt adversarii:

a) quòd *fides & sanctitas*, etsi distinguntur, ut arbor & fructus, individuo tamen nexu inter se conjuncta sint. Ex quo purant sequi, quòd si electi sumus, *non quia futuri eramus; sed ut essemus sancti*, etiam simus electi, non quia *credituri eramus* sed ut crederemus. Hinc *Wendelinus de Præd. Cap. XVII. p. III. Fidem*, ait, *electionis fructum* seu consequens esse ex allegato loco optime colligitur. Nam si elegit nos Deus jam actu fidelis in conspectu divino, utique elegit quoque jam actu sanctos. *Fides enim & sanctitas* nexu indissolubili & perpetuo junguntur. Qui igitur Apostolico effato sua constabit veritas? *Elegit nos ut essemus sancti: nonne invertendum fuerit? Elegit nos, quia eramus sancti. Si ergo elegit nos nondum sanctos, ut demum essemus sancti: utique elegit quoque nondum credentes, ut demum crederemus.*

β) Quòd sanctitas continet fidem in se, tanquam partem, & sanctitatis voce fidem tanquam partem comprehendendi, & si alius & sanctitas à fide ut fructus ab arbore distinguitur, à contra Remonstrantibus seu orthodoxis haud malè asseritur. Nec enim ratio adferri potest idonea, cur *fides sanctitatis nostræ pars minus rectè appelletur, quam alia*

alia quævis virtus Christiana. Certè Apostolus ad Gal. V. v. 22. dum Spiritus fructus, in quibus nostra sanctitas consistit, enumerat; non fidem minus, quàm alias virtutes nominat, & Christianæ sanctitatis partem constituit. Nec est, quod quenquam moveat, quod sanctitas aliàs à fide distinguatur tanquam fructus ab arbore. Hæc enim distinctio perpetua non est: sanctitatis enim nomine quandoque totus virtutum Christianorum chorus comprehenditur, cujus fides quoque pars est: quandoque verò boni fructus à fide tanquam arbore distincti indigitantur. Etsi igitur fides virtutum Christianorum à fide distinctarum est quasi arbor aut principium: sanctitatis tamen, & fidem & reliquas virtutes complexu suo continentis, quò minus appelleretur pars, nihil obstat: Cum videamus adunum totum tanquam partes referri, quæ invicem ut causæ & effectus se habent. Verba rursum sunt Wendel. d. l.

§. CLXI. Resp. ad a) quod fides & sanctas nexu indissolubili & perpetuo jungatur, facile largimur: negamus tamen inde sequi, quòd si sanctitas; etiam fides sit electionis effectus: vel quòd si electi sumus, non quia futuri eramus, sed ut essemus sancti, etiam simus electi, non quia eramus credituri, sed ut crederemus. Non enim universaliter verum est, quòd eorum, quæ individuo nexu conjuncta sunt, si unum; necessariò & alterum effectus rationem habeat. Nam fides justificans, studium bonorum operum, & pax conscientie individuo inter se nexu junguntur: quo tamen non obstante, fides ad justificationem ut causa, studium autem bonorum operum & pax conscientie ut consequentia sese habent, quòd ipsimet Calviniani agnoscunt; sicut inter alios Wendelinus in Theol. Christ. L. I. c. XXV. th. VI. fidem justificationis causam efficientem instrumentalem, th. X. autem pacem conscientiarum

rum nostrarum illius effectum; & th. XI. *studium novæ obedientiæ ejus adjunctum esse statuit.* Si igitur est bona hæc collectio: *Deus elegit nos, ut essemus sancti.* Ergo etiam ad hoc, ut crederemus in Christum, nos elegit, & consequenter *fides in Christum* non est causa, sed effectus electionis; ego similiter colligam: *Deus justificat nos fide, ut pacem habeamus cum ipso, & ut in posterum in novitate vitæ ambulemus.* Ergo etiam ad hoc nos justificat, ut credamus, & per consequens fides non est causa, sed effectus justificationis. Consequens autem, juxta ipsos Calvinianos, falsum est, & tamen consequentiâ eadem, quâ illa Calvinianorum ratione nititur: nempe sicut *sanctitas* ita & *pax conscientiarum* nec non *studium bonorum operum* in dividuo nexu cum *fide* conjunguntur.

§. CLXII. Ad β) exceptionem resp. Si sanctitas latè sumatur, prout ambitu suo omnes Christianas virtutes comprehendit, concedimus, quod fides ejus pars quodammodo vocari possit, eum scilicet in modum, quo pars dicitur quodlibet, quod in toto per aggregationem continetur. Quod autem Apostolus h. l. sanctitatis voce in eo significata utatur, à Wendelino nondum probatum est.

§. CLXIII. Quod si verò vel maximè ponamus, ita accipiendam nunc esse vocem sanctitatis, non tamen habebunt Calviniani, quod volunt. Sciendum igitur, vel repetendum potius ex superius dictis in §. XLI. quod fides considerari possit bifariam. Uno modo, *ut est qualitas nobis inherens*, & virtus Christiana, cæterarumque virtutum radix & causa. Altero, *in respectu ad meritum Christi*, quod apprehendit, nobisque applicat. Priori modo sanctitatis pars dici potest, ut nihilominus posteriori modo se habeat ut ratio, cujus iatuitu Deus nos elegerit.

Nec

Nec quicquam impedit, quò minùs utrumque verum sit, nempè Deum elegisse nos, *quia in Christum nos credituros prævídít*; & elegisse nos, *ut essemus sancti*, h. e. ut fides, quâ meritum Christi apprehendimus, & cujus intuitu sumus electi, etiam in vita per charitatem & alias virtutes Christianas sese exerat: hoc autem est munus fidei, quatenus ut virtus & inhærentis sanctitatis pars consideratur.

§. CLXIV. Ad III. resp. I. negando consequentiam. Non enim repugnat, unam & eandem rem habere se ut causam & ut effectum; sed alio atque alio respectu, quod de fine manifestum est, qui prout movet voluntatem ad electionem mediorum, causæ & prout producit per media, effectus rationem habet. Idem de causa impulsiva procedere, ostenditur hóc exemplo: Cùm Israelitarum Rex Saulus filiam suam cum dote magnâ promitteret se elocaturum ei, qui superaturus esset Goliathum, causa impulsiva erat occisio Goliathi, vel victoria, quam rex superato illo, à Philistæis se reportaturum sperabat. Ut res fiat clarior ponamus, Saulum probabiliter prævidisse, vel ex divina revelatione intellexisse, quod David superaturus esset Philistæum illum, si manum cum ipso confereret, eumque ut ad duellum prodiret, hortatum esse, interpositâ fide, quòd si vicerit, filiam suam ei in uxorem sit daturus cum dote magna. Quo promisso si excitatus David ad duellum prodiiisset, negari non potest, quod duellum cum Goliatho in eundem, quatenus vel ex probabili quadam ratione vel ex divina revelatione præcognitum, impulsiva causa fuisset regii promissi, & hoc ejus causatum; & contra promissum regium fuisset causa impulsiva duelli cum Goliatho actu à Davide initi; hoc verò illius causatum.

K

§. CLXV.

§. CLXV. II. Antecedens quoque dubium est. Etsi enim fides in Christum suo modo electionis effectus forsitan dici potest hoc tamen loco non quaritur, an quocunque modo ea ad electionem *ut effectus*; sed an *fides prævisa* ad electionem *tanquam ad causam impulsivam*, se habeat *ut causatum impulsum*, Wendelinus loquitur in Tr. de Præd. cap. XVII. p. 98. Atque hoc probandum incumberebat *Wendelino*; ex adducto autem loco Act. XIII. v. 48. *Crediderunt, quotquot ordinati erant ad vitam æternam*; neutiquam probari potest. Nihil enim aliud verbis hæc significatur, quàm quòd ex cœtu auditorum Pauli conversi tunc fuerint & crediderint omnes, qui ab æterno erant ad salutem electi. Ex hoc autem quâ, quæso, consequentiâ deducetur, quòd electio ad prævisam fidem in Christum *ut causa impulsiva* sese habeat.

§. CLXVI. Ad IV. resp. antecedens falsum esse, & nostratibus Theologis injuriam facere quisquis iis tribuerit, quòd *ideo* statuatur *Deum nos elegisse*, quòd *voluntatem nostram bonam*, quòd *in studio pietatis cursum præviderit* &c.

§. CLXVII. Ad V. resp. hæc antecedens: *Electiorem pendere ex fide prævisa*, idem notat, quòd *intuitu fidei in Christum nos electos esse*, negatur consequentia.

§. CXIIX. Wendelinus quidem eam probare vult: *Connexi inquires, nostri ratio evidens: Si Deus antequam nos elegisset (loquimur de prioritate ordinis) prævidisset nos credituros, & ideo nos elegisset: utique elegisset, quia in prævisione ejus ipsi adharebamus, & ipsum jam antè elegeramus. Qui enim adhaeret Deo, negleto Satana, is Deum sibi eligit* &c.

§. CLXIX. Qua in probatione, quòd ex antecedente sequi dicitur: *Deum elegisse nos, quia in ejus prævisione ei adharebamus*, admitti potest, si sensus sit: *Deum ele-*

elegisse nos, quia præviderat nos sibi adhæsuros: modo intelligatur 1. *adhæso per fidem in Christum.* 2. *ratio movens:* Deum ad eligendum nos tribuatur fidei, non ratione sue & sibi interna virtutis, sed ratione objecti, nempe meriti Christi. Ex hoc autem non rectè infertur, quòd nos priores Deum elegerimus. Nam phrasis hæc vel accipitur de electione, quæ sit actus nostri liberi arbitrii, & sic per se patet, consequentiam nullam esse, vel de electione, quæ sit actus fidei, ut qui per fidem adhæret Deo, seu credit in Deum, hoc ipso dicatur Deum, neglecto Satana, eligere, sicut à Wendelino hic exponitur. Atque sic rursus consequentia non procedit. Nam ex antecedente hoc: *Deus elegit nos, quia prævicit nos sibi adhæsuros,* non sequitur, quòd nos priores elegerimus Deum, sed tantum: Deum prius, quàm nos elegerit, vidisse, quòd ipsum essemus electuri, h. e. ipsi præ Satana adhæsuri, seu in ipsum credituri, idque non ex nostris viribus, sed per suam gratiam. Quod verissimum est, nec impedit, quò minus Deus dicatur nos elegisse ab æterno, & sic prius; nos autem postea demum in tempore ipsum eligamus h. e. ipsi adhæreamus, & credamus. Non enim ratione fidei actu existentis, sed adhuc futuræ & saltem prævisæ Deus nos elegit.

§. CLXX. Ad VI. Argumentum hoc, si nobis opponi debeat, erit hunc in modum formandum: *Si prævisæ fides* (ratione & virtute objecti sui, nempe meriti Christi) *Deum impulisset ad electionem nostri æternam, impelleret quoque eundem ad vocationem nostri temporalem & c.* Etsi verò consequens falsum esse, locus, à Wendelino ex 2. Tim. I. v. 9. citatus nos evincit, nos tamen, misso consequente, nunc consequentiam negamus, ob diversitatem, quæ inter nostri electionem æternam, & vocationem

tem-

temporalem intercedit. De hac enim constat, quòd non solum iis qui credituri, sed & his, qui in incredulitate sua perstituri sunt, obtingat, & sic tùm electis tùm reprobis communis sit, quandoquidem *multi sunt vocati, pauci vero electi*, Matth. XX. v. 16. cap. XXII. 14. De illa autem suprà pluribus probatum dedimus, quòd facta sit intuitu meriti Christi, fide apprehendendi: quæ propterea ab æterno pro objecto habuit solos illos, qui in Christum credituri, & in fide ad finem usque perseveraturi erant. Non igitur ab electione ad vocationem, vel ab hac ad illam concludere licet.

§. CLXXI. Ad VII. rursum consequentiam negamus. Fides enim hoc ipso, quòd in electione à Deo erat *previsa*, in homine eligendo nondum existerat, sed adhuc erat futura, sicut nec homo tunc existerat. Ex quo sequitur, objectum electionis fuisse hominem, *non actu jam credentem, sed crediturum, & sic per gratiam non jam restauratum & justificatum, sed aliquando restaurandum & justificandum.* Et tantùm de hac materia.

SOLI DEO GLORIA.

Dissertationum hoc in volumine quæ continentur catalogo.

1. De Legali & Ecclesiæ Calvini.
2. Hæreticæ Separationis & Jo. Henr. Maii.
3. In D. Breithaupti Orat. inaugur. De Reform. Evang. Sæc. et Indole.
4. Historia Ina Episcopi Cælestis Ordinis inter ab. Cath. et Reform. Aug. 1709.
5. Pflanzbergii De Serenitate Episcopi.
6. In D. Breithaupti Exercitatio Genevica in Epist. S. Pauli ad Titum.
7. Egidii Animadversiones in Epist. S. Pauli ad Philippenses.
8. J. Henr. Mulieri commentatiuncula in dicto paulino 1 Cor. II. 13. De inveni. Spiritus sancti.
9. De Nouissimis Diebus in pia Passens Patrum Synodo.
10. De Pflanzbergii de Pflanzbergii.
11. B. Jo. Musæi De Predestinatione contra Calvinianos.
12. Egidii De Tac. Cæras.
13. Jo. Henr. Michælis De Testu N. F. Provo.
14. Diss. Inauguralis De rebus ^{divinis} nostris cum Dec. In. D. Breithaupti.
15. M. Chr. Bened. Michælis De Nominibus Christi. ||||

153 635

AB 153635 (1)

VD 18

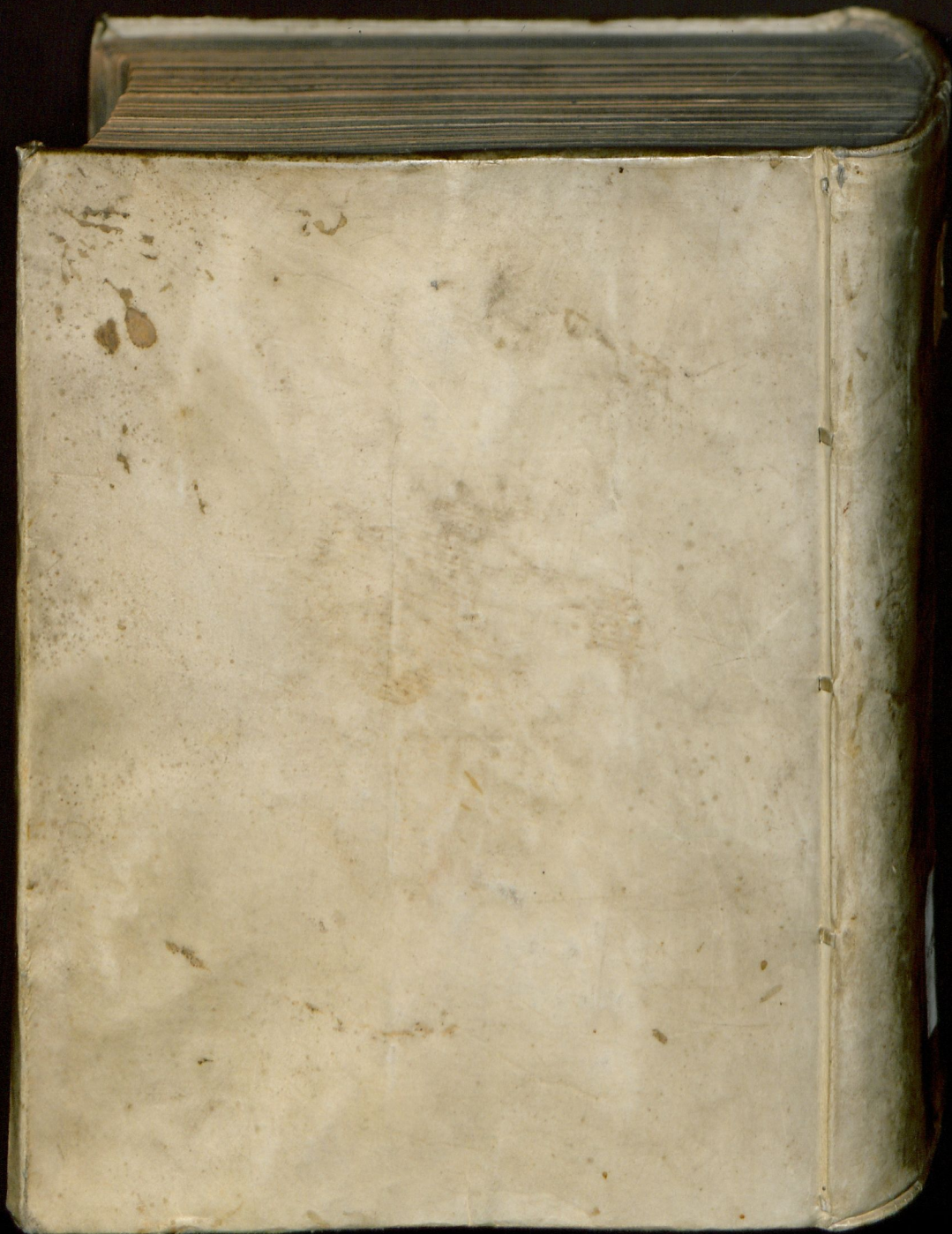
ULB Halle 3
003 359 697

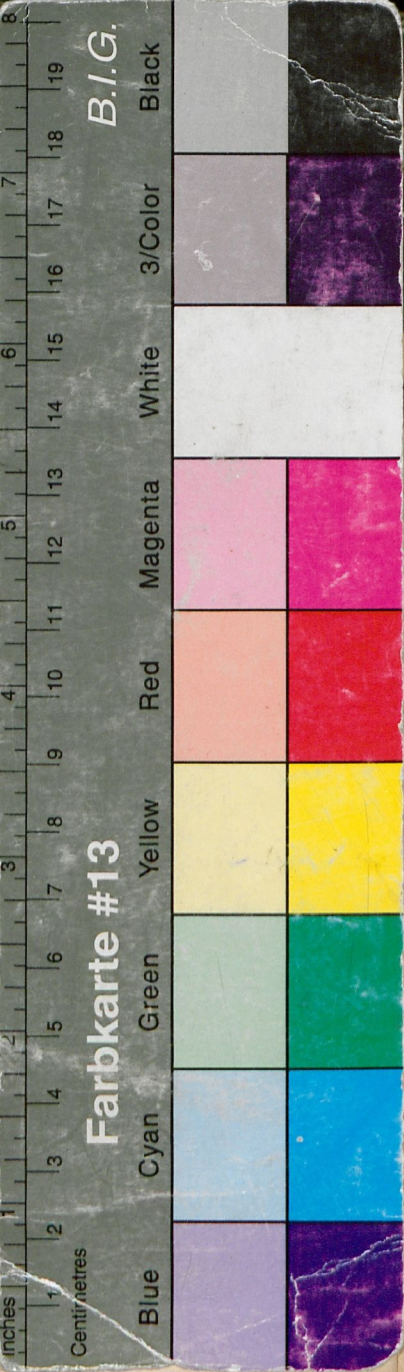

fr

TA

VD 18

//

Q. D. B. F. Q. V.

De

PRÆFIXIS HE- BRÆORUM,

earumq; diversæ significationis ratione
DISSERTATIO

quam

In Academia Fridericana,

PRÆSIDE

VIRO

Plurimum Reverendo, Amplissimo nec non Doctissimo,

**M. AUGUSTO HERMANNO
FRANCKIO,**

Lingg. Orient. Prof. Publ. ut & Pastore
Glauchensi fidelissimo, Domino Præce-
ptore suo ætatem colendo,

D. XIX. Jun. ab hora matutina VII. usq; ad X.

Pro Gradu in Philosophia ritè capeffendo,

Eruditorum examini publicè submittit

Autor & Respondens

OTTO WILHELM SCHUSLER.

Blancoburgensis.

HALÆ, VIDUÆ LITERIS SALFELDIANÆ.

